

Omar Khayyam
Ruba'iyat
(*Catrene*)

EDITURA
Muzeului de Istorie Galați

OMAR KHAYYAM

RUBAIYAT
(CATRENE)

© EMIGI 2017.

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Muzeului de Istorie Galați. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

EDITOR: Cristian-Dragoș CĂLDĂRARU
Machetă grafică: Liliana-Carmen PALADE
Coperte și fotoprocesare: Alexandru Șeitan
Consultant științific: George Enache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OMAR KHAYYAM

Ruba'iyat / Omar Khayyam ; trad. de Ionel Fernic ; ed. îngrijită și st. introd.: Ovidiu-Cristian Nedu. - Galați : Editura Muzeului de Istorie Galați, 2017
ISBN 978-606-8769-12-7

I. Fernic, Ionel (trad.)
II. Nedu, Ovidiu Cristian (ed. ; pref.)
821.222.1

© 2017 Editura MUZEULUI DE ISTORIE GALAȚI
Galați, str. Alexandru Ioan Cuza, nr. 80, cod 800010
Redacția: tel.: 0236 460797, Fax2Mail: 0336-880008
E-mail: muzeuistoriegalați@yahoo.com
Web: <http://migl.ro/>

ISBN 978-606-8769-12-7

OMAR KHAYYAM

RUBA'IYAT
(CATRENE)

Traducere:
Ionel Fernic

Ediție îngrijită și Studiu introductiv:
Ovidiu-Cristian Nedu

EDITURA
Muzeului de Istorie Galați
Galați, 2017

CUPRINS:

Notă asupra ediției	7
Studiu introductiv: Omar Khayyam. O mistică a prezentului (Ovidiu Cristian Nedu)	11
1. Eliberarea naturii umane de speculația teologică și filosofică	17
Minimalismul teologic și decizerea de practica religiei	17
Eliberarea naturii umane de sub cenzura religioasă	20
Instituirea naturii umane drept dat ultim	22
Apogeul agnostic al investigației filosofice	24
2. Imersiunea „mistică” în firescul experienței umane	28
Preeminența naturalului față de cultural	28
Vanitatea edificiilor civilizației	31
Banalizarea condiției umane	34
Scepticismul eshatologic și limitarea la teluric	37
Imersiunea „mistică” în experiența imediată	41
Trăirea liberă a datului prezent	44
Potențarea bahică a experienței prezentului	47
Bibliografie	55
Ionel Fernic (note biografice)	61
Omar Khayyam, <i>Ruba'iyat (Catrene)</i>	69

Notă asupra ediției

Prezenta lucrare conține ediția îngrijită a unui manuscris rămas de la Ionel Fernic și ilustrând mai puțin cunoscuta sa operă de traducător. Manuscrisul, redactat „în noaptea de 25/XI 929”, cel mai probabil, la Ploiești, reprezintă un cadou pe care Fernic îl face prietenului său, Petrică Stegărescu. Într-un carnet cartonat (18cm x12cm), cu filă groasă și rotunjită la colțuri, cu un scris caligrafic, îngrijit, compozitorul traduce 70 de catrene aparținând poetului persan Omar Khayyam. Lucrarea reprezintă un demers de pionierat în domeniul orientalisticii românești.

Carnetul manuscris a fost recuperat de anticarul gălățean Florențiu Valentin Tanascov (proprietarul anticariatului „Cronos”), care astfel aduce un important aport la valorificarea culturală a lucrării și căruia ținem să îi mulțumim. În vara anului 2016, Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” din Galați a achiziționat manuscrisul care, în prezent, face parte din patrimoniul acestei instituții (nr. inv. 39.796).

Prezenta ediție reproduce fidel textul redactat de Fernic în 1926, operându-se totuși actualizările ortografice, lexicale și de punctuație impuse de forma actuală a limbii române. Rectificări minore au fost

Ovidiu-Cristian Nedu

efectuate la catrenele 1 („nici” a fost adăugat), 20 („și” a fost adăugat), 39 (în loc de „ceva”, originalul conținea „tot ce”), 52 (în loc de „gândește”, în original era „gândește-te”), 54 (în loc de „i-a auzit”, originalul conținea „le-a auzit”).

Titlul dat de Ionel Fernic culegerii este, pur și simplu, „Robayet”, o transliterare mai veche a termenului persan pentru „catrene”; am menținut acest titlu, însă am actualizat transliterarea, optând pentru mai frecventa formă „Ruba'iyat”.

Sursa traducerilor nu este nicăieri menționată de Ionel Fernic și, având în vedere că, la începutul secolului XX, existau deja aproximativ 30-40 de traduceri ale catrenelor în limbi de circulație internațională, identificarea ediției (sau edițiilor) din care s-a făcut selecția și traducerea catrenelor este o sarcină nu tocmai facilă.

Traducerea nu este fidelă metricii persane, ceea ce, de altfel, nici nu ar fi fost cu putință. Mai mult decât atât, Ionel Fernic nici măcar nu își versifică traducerea, preferând o parafrizare în proză a catrenelor. Drept urmare, alineatele sunt întrucâtva aleatorii, uneori ele părând a fi decise din rațiuni ce țin de așezarea cât mai elegantă a textului pe paginile carnetului. Din acest motiv, în prezenta ediție nu am respectat întocmai plasarea alineatelor, multiplicându-le adesea, tot din rațiuni de estetică a paginii.

Este interesant că o mare parte a traducerilor catrenelor efectuate de Fernic se regăsesc în cele trei

Notă asupra ediției

ediții cuprinzând traduceri din Omar Khayyam publicate de Alexandru T. Stamatiad între 1932 și 1945. Chiar dacă traducerile nu sunt întocmai identice, totuși asemănările sunt suficient de mari pentru a ne îndreptăți să susținem că există o legătură între cele două versiuni (vezi, de ex. cel dintâi catren din ediția lui Fernic și cea a lui Stamatiad, retipărită la editura Helicon, Timișoara, în 1993, sub îngrijirea lui Alexandru Metea; lista corespondențelor între ediția lui Stamatiad și cea a lui Fernic poate continua: 3 cu 13, 8 cu 2, 17 cu 14, 18 cu 3, 23 cu 5, 24 cu 6, 30 cu 7, 31 cu 17, 33 cu 12, 40 cu 15, 42 cu 23, 46 cu 4, 48 cu 18, 49 cu 28, 50 cu 27, 51 cu 8, 52 cu 30, 54 cu 29, 55 cu 11, 57 cu 20 etc.). Întrucât, cronologic, traducerea lui Ionel Fernic (din 1929) precede cea dintâi ediție a lui Stamatiad (din 1932), cel mai probabil este ca acesta din urmă să fi avut cunoștință de încercările de traducere ale compozitorului gălățean și chiar să se fi inspirat din ele.

OMAR KHAYYAM

O MISTICĂ A PREZENTULUI

Înfruntând o tendință religioasă frecventă, cea de a căuta împlinirea, sensul vieții, într-un „altceva” de dincolo de lume și de uman, Omar Khayyam este unul dintre primii gânditori care își propune să elaboreze o spiritualitate întemeiată în natural, în imanent, în uman. Pe deplin conștient de fragilitatea și limitările condiției umane, el nu cedează tentației de a căuta un „dincolo de uman” și nici nu cade pradă pesimismului nihilist, ci, într-un act de încredere cvasi-religioasă în natural și în uman, Khayyam proclamă dimensiunea spirituală, ultimă, a imediatului, a firescului, a banalului. Are curajul să confere vieții, trăirii umane obișnuite, considerată în banalitatea și simplitatea sa, relevanță spirituală, religioasă; sensul vieții ar fi de găsit în viața însăși, în trăirea ei în mod firesc și nu în evadarea către un eventual „altundeva” transcendent. Demersul său anticipează, cu un mileniu înainte, spiritualitatea naturalistă din secolul XX, care caută împlinirea existențială în experimentarea firească a prezentului și a proximității.

Omar Khayyam s-a născut pe 18 mai 1048 (439, după calendarul musulman)¹, în Nishapur, important centru urban și cultural din Khorasan, una dintre cele mai importante regiuni ale lumii islamice din acea vreme.² Familia sa era destul de modestă, cel mai probabil, tatăl său ocupându-se cu confecționarea corturilor, de unde și numele de „Khayyam” – „cel care face corturi”. A beneficiat totuși de o educație elevată, atât în cosmopolitul și culturalul Nishapur cât și în alt important centru al islamului medieval, Samarkand. Conform uzanțelor epocii, educația sa a fost de factură enciclopedică, Khayyam fiind instruit atât în domeniul științelor cât și în cel al filosofiei și teologiei. Deși s-a făcut cu ușurință remarcat prin erudiția și înțelegerea sa, Khayyam a fost destul de reticent în a se impune drept o personalitate publică, ducând o viață mai degrabă izolată. Are totuși câteva importante ieșiri în scopuri academice, de o însemnătate aparte fiind cele de la Isfahan și Bukhara.

La o vârstă considerabilă, având și o stare de sănătate precară, se reîntoarce în Nishapur-ul natal, unde rămâne până la moartea sa, care a avut loc

---

¹ Data nașterii este cunoscută cu destul de multă precizie datorită astrogramei pe care el însuși și-a realizat-o.

² Circumstanțele istorice ale vieții lui Khayyam, în Kossaiifi 2001, 171; Jaberizadeh 2013, 93-94; Nasr 2006, 168-169.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

undeva între 1126 și 1129 (517-520, după calendarul musulman).³

Opera sa, greu de identificat cu precizie în condițiile existenței unui număr considerabil de lucrări apocrife, nu este foarte vastă ca întindere, însă se remarcă prin densitate și relevanță, de regulă, lucrările aducând aporturi importante temelor abordate. S-a remarcat prin lucrări în domeniile matematicii, logicii, astronomiei, fiind totodată autorul a câtorva scurte tratate filosofice de inspirație avicenniană.⁴

---

³ Date biografice privind viața lui Omar Khayyam, în Kossaifi 2001, 171-172; Aminrazavi 2005, 18-31; Garner 1897, 7-9; Thompson 1906, vii-x; Payne 1898, xvi-xxxix; Christensen 1905, 17-21; FitzGerald 2009, 3-9; Popa 1995, 5-6; Olteanu 2004, 7-12; Iorga 2004, 15-21; Stamatiad 1993, 8-21. Prima biografică clasică a lui Khayyam, în E. D. R.; H. A. R. G. 1929, 470-473. Date despre mausoleul său și despre receptarea sa postumă în cultura locală, în Sarton 1938, 15-18.

⁴ Personalitatea științifică a lui Khayyam, în Fädil 1960, 259-260; Olteanu 2004, 12-14; Iorga 2004, 53-55. Tipologia gândirii filosofice a lui Omar Khayyam, în Trattner 1963, 21-22, 30-32; Nasr 2006, 170-178. O interpretare materialistă a filosofiei lui Khayyam, în Olteanu 2004, 16. Analize ale lucrărilor lui Khayyam, în Christensen 1905, 21-23; Aminrazavi 2005, 31-39; Stamatiad 1993, 22-23; Iqbal 2007, 44.

Catrenele sale, cunoscute simplu, ca *Ruba'iyat* – forma de plural a termenului „*ruba'i*” – „catren”, sunt redactate într-un stil literar ușor modernizat, în care rimează doar prima, a doua și a patra linie, lăsând astfel poetului mai multă libertate de construcție, în cea de-a treia linie.⁵ Majoritatea sunt scrise în persană, existând însă și câteva redactate în arabă.⁶ Sarcina discernerii între catrenele originale și cele apocrife a fost în general considerată drept una imposibilă, exegeții optând pentru o analiză focalizată mai degrabă asupra liniei poetico-filosofice inițiate de Khayyam decât asupra personajului istoric Omar Khayyam.⁷

Catrenele (Ruba'iyat) expun o viziune agnostică asupra lumii, atât în plan teologic-metafizic cât și în plan filosofic-moral. Copleșit de scepticism, Khayyam

---

⁵ Aminrazavi 2005, 39, 90; Popa 1995, 6-7; Iorga 2004, 38-40.

⁶ Speculații privind rațiunile ce au stat la baza alegerii persanei ca limbă de exprimare, în detrimentul arabei, în Trattner 1962, 310-312; Ahmed 2002, 46-47.

⁷ Analize ale problemei paternității catrenelor atribuite lui Khayyam, în Jermyn 1989, 242-243; Kossai 2001, 173; Cadell 1899, xxi-xxiii; Christensen 1905, 23-37, 90-94; Iorga 2004, 44-51; Martin 2004, 524. Problemele insurmontabile ale identificării catrenelor autentice ale lui Omar Khayyam, în Aminrazavi 2005, 96-97; Bowen 1973, 67-69. Receptarea catrenelor în timpul vieții lui Khayyam, în Fädil 1960, 262-268.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

propune, în compensație, o trăire plenară a prezentului, a imanentului. Refuză să mai ațintească înțelegerea, se dezice de religie și de filosofie, în favoarea trăirii depline a datului natural. Hedonismul său este cvasi-religios, imersiunea în clipa și oportunitatea prezentă dobândind nuanțe mistice și aproximând împlinirea soteriologică.

Într-un anumit sens, agnosticismul filosofic al lui Khayyam se încadrează într-un curent sceptic care, în sec. XI, începea să cuprindă lumea islamică, puternic influențată până la acea dată de raționalismul și filosofia greacă. Reflecția filosofică și deschiderea științifică din această perioadă au condus la importante progrese în domeniul cunoașterii însă totodată au relevat și numeroasele incertitudini și limitaii inerente înțelegerii umane. În cele din urmă, civilizația islamică a ales să urmeze predispoziția omenească către certitudine și, drept urmare, s-a dezis de adeseori inconcluziva investigație filosofică în favoarea garanțiilor dogmei religioase.⁸

---

⁸ Atitudinea ostilă față de reflecția filosofică în epoca în care a trăit Omar Khayyam, în Aminrazavi 2005, 71-73, 84. Satisfacerea nevoii de certitudine prin dogma religioasă, la Aminrazavi 2005, 74. Un exemplu sugestiv de atitudine opusă celei adoptate de Kahyyam, de refugiere în dogmatism și de dezicere de investigația rațională, îl oferă Al-Ghazali, cu critica sa acerbă la adresa filosofiei; vezi Corbin 2008, 212-220.

În acest context ideologic, Khayyam are o opțiune cât se poate de atipică, el având îndrăzneala să pună în discuție însăși nevoia și posibilitatea certitudinii și să propună ca alternativă trăirea liberă de înțelegere sau interpretare a imediatului, a naturalului. Conștient de failibilitatea și de caracterul inconcluziv al reflecției filosofice, el nu dă curs orbește pornirii umane către certitudine, alunecând în dogmatism religios, ci se dezice atât de filosofie cât și de religie, în favoarea trăirii libere, firești.

Într-o epocă în care islamul începea să se dezică de raționalitatea umanistă și începea să vireze către rigoarea și dogmatismul religios, Khayyam are totuși curajul să găsească valorile și scopurile ultime ale existenței în om și în natural. Drept urmare, întemeiază o spiritualitate agnostică, care are îndrăzneala de a substitui două categorii religioase consacrate, cunoașterea și credința, cu cea mai banală, mai firească și mai puțin sofisticată experiență umană: trăirea spontană a datului natural, aceasta fiind instituită drept cea mai autentică și mai îndestulătoare experiență a omului, similară împlinirii soteriologice. Împlinirea vieții e de găsit în viața însăși, în trăirea firească și nu în depășirea ei; pentru Omar Khayyam, viața umană îi este conferită omului ca menire ce trebuie consumată, împlinită, și nu ca un neajuns ce trebuie depășit.

1. ELIBERAREA NATURII UMANE DE SPECULAȚIA TEOLOGICĂ ȘI FILOSOFICĂ

Minimalismul teologic și decizerea de practica religiei

Sub incidența atitudinii sceptice a lui Omar Khayyam cad, întâi de toate, cele mai îndrăznețe revendicări cognitive ale omului și anume cele teologic-religioase. Khayyam păstrează un loc minimal, practic insignifiant, pentru religiozitate, redusă la simplul consimțământ dat existenței Divinului⁹, considerat însă ca întru-totul de neînțeles, atât în natura sa proprie cât și în guvernarea pe care ar exercita-o asupra lumii, retras într-o sferă izolată a transcendenței, de unde nu intervine nicicând în Univers și nici nu se instituie în rolul de garant al unei eventuale ordini morale sau naturale.¹⁰

---

⁹ Prezența și rolul atribuit Divinului în lucrările științifice și filosofice ale lui Khayyam, în Mohseni 2012, 67. Identificări ale unor elemente de religiozitate în catrene, în Banerjee 2015, 17-18. Interpretări religioase, în special sufite, ale catrenelor, în Nasr 2006, 167-168; 178-183.

¹⁰ Reținerile lui Khayyam față de majoritatea afirmațiilor teologice, la Jermyn 1989, 246; Iorga 2004, 29. Elementele atee din gândirea lui Khayyam, în Trattner 1963, 28-30. Comparație între gândirea religioasă a lui Khayyam și renașcentismul și iluminismul european, în Fädil 1960, 266-267.

Ovidiu-Cristian Nedu

*Cerul nu este responsabil de fericirile sau nefericirile pe care destinul ni le aduce. Nu mulțumi cerului și nu-l acuza ... El este nepăsător la bucuriile ca și la necazurile noastre.*¹¹

Fără a nega existența Divinității, Khayyam este totuși cât se poate de tranșant în adoptarea unei poziții agnostice cu privire la aceasta și la afirmarea unui eventual sens cu validare divină al Universului, care astfel îi apare drept o „misterioasă partidă de șah jucată de Dumnezeu”. Singura afirmație teologică pe care îndrăznește să o facă proclamă tocmai suspendarea oricărei aserțiuni teologice și resemnarea plină de uimire în fața misterului divin.¹²

*Iată singurul adevăr! Noi suntem pionii misterioasei partide de șah jucată de Dumnezeu.*¹³

Această religiozitate minimală nu mai îndreptățește niciuna dintre practicile religioase obișnuite și nici standardele, evaluările, speranțele sau sancțiunile religioase. Cu o atitudine care, în ochii multora dintre contemporanii săi, a trecut drept

---

¹¹ *Ruba'iyat*, 17. În cele ce urmează, în cazul citării din *Ruba'iyate*, prin simpla mențiune, *Ruba'iyat*, se are în vedere prezenta ediție, în traducerea lui Ionel Feric. Referințele la catrene din alte ediții se fac prin intermediul numelui traducătorilor respectivelor versiuni.

¹² Agnosticismul lui Khayyam ca fiind justificat de sterilele și veșnic inconcluzivele dezbateri teologico-filosofice din vremea sa, în Trattner 1963, 23-24.

¹³ *Ruba'iyat*, 44. Vezi și Popa 1995, 61-70.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

blasfemiatoare¹⁴, Khayyam se dezice de scripturi, de moralitatea religioasă, de orice practică sau aspirație religioasă, propunând în locul acestora libera reflecție, gândirea și trăirea neîngrădite de religios.

*Închide Koranul! Gândește liber și privește liber cerul și pământul!*¹⁵

*Mi se spune: „Dumnezeu te va ierta.” Refuz această iertare pe care nu o cer.*¹⁶

*Desfid că există o justiție și o îndurare.*¹⁷

O constatare a simțului comun și anume imposibilitatea de a găsi pretinsele intervenții divine la nivelul lumii, oricât de invocate ar fi acestea, este extrapolată de Khayyam la nivel de principiu; adoptând un scepticism radical, în fața căruia orice fărâmbă de speranță în providența divină sucombă, Khayyam rămâne doar cu opțiunea experienței imediate, a lucrurilor banale, terestre, ce îi stau înaintea omului.

Înconjoară-te de fete tinere și mângâie-le! Eziți? Dorești să te mai rogi lui Dumnezeu? Înaintea ta, miliarde de

---

¹⁴ Pentru elementele blasfemiatoare din catrenele lui Khayyam, vezi Jermyn 1989, 249.

¹⁵ *Ruba'iyat*, 52. Dezicerea de religie și propovăduirea liberei „rătăcirii” prin lume, în Sa'idi 1994, 190. Sfidarea practicilor religioase, în Nicolas&Corvo 1903, 285, 306.

¹⁶ *Ruba'iyat*, 27. Renunțarea la practicile și constrângerile religioase, în Dooman 1911, 43.

¹⁷ *Ruba'iyat*, 1.

Ovidiu-Cristian Nedu

*oameni au pronunțat rugi fierbinți. Ei au plecat și tu nu știi dacă Dumnezeu i-a auzit.*¹⁸

Scepticismul său generalizat cu privire la principiile și reglementările religioase capătă un contur concludiv într-un imperativ agnostic, care nu doar constată cât de puțin întemeiate sunt afirmațiile și principiile religiei dar chiar propune dezicerea de orice căutare religioasă, considerată ca fiind din principiu zadarnică, futilă. În plan existențial, agnosticismul metafizic-teologic lasă cale liberă delectării neîngrădite cu naturalul.

*Hotărăște-te să nu mai contempli cerul! Înconjoară-te de fete tinere și mângâie-le!*¹⁹

Eliberarea naturii umane de sub cenzura religioasă

Speranța transcendentă a religiei este înlocuită de o imersiune în prezent care aproape că preia intensitatea misticismului religios de care Khayyam tocmai s-a debarasat. Nimic din constrângerile religioase nu rămâne valid și astfel se ajunge la propovăduirea unei experimentări libere, depline, absolut necenzurate, a imediatului.²⁰

---

¹⁸ *Ruba'iyat*, 54.

¹⁹ *Ruba'iyat*, 54. Vezi și Tirtha 1941, 125, 234.

²⁰ Pentru non-eludarea prezentului sub presiunea sancțiunilor sau promisiunilor religioase, vezi Esmaeeli, Mortazevi, Karami, Hashemzadeh, Gashtasb & Joveini 2014, 122; Olteanu 2004, 113.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

*Culege toate fructele vieții! Aleargă la toate petrecerile și alege cupele cele mai mari! Să nu-ți închipui că Dumnezeu ține socoteală de viciile sau virtuțile noastre! Ferește-te de a neglija ceva ce te poate face fericit!*²¹

În condițiile atitudinii sale rezervate față de revendicările religiei, omenescul preia și împlinește cu o intensitate, consistență și autenticitate superioară promisiunile existențiale formulate de religie. Într-un act de sfidare a reglementărilor religioase ale vremii, Khayyam propovăduiește vinul și amorul senzual ca substitute mai genuine și mai aducătoare de împlinire.

*Bea! Te vei bucura de o fericire pe care Mohamet n-a cunoscut-o niciodată. Ascultă melodiile ce izbucnesc din lăutele amantelor: sunt adevărații psalmi ai lui David.*²²

Ascetismul și cenzura religioasă sunt substituite de naturalețe și sinceritate; obiectul reverenței quasi-religioase a lui Khayyam este natura umană, asumată cu o onestitate sieși suficientă, în fața căreia ambițiile ascetic-transcendente ale religiei se arată doar ca ipocrizie.

*Derveșe, despoaie-te de haina în care apari atât de aspru și pe care n-o aveai la naștere! Îmbracă o mantie sărăcăcioasă! Trecătorii nu te vor mai saluta, dar vei auzi cântând în inima ta pe toți serafimii cerului ....*²³

---

²¹ *Ruba'iyat*, 39. Pentru decizia de sancționare religiei, vezi și Dooman 1911, 40; Heron-Allen 1897, 6; Starck 1982, 47; Starck 2013, 59.

²² *Ruba'iyat*, 23. Vezi și Olteanu 2004, 37.

²³ *Ruba'iyat*, 65. Vezi și Pasha 1913, 84; Christensen 1905, 97; Stamatia 1993, 39.

Ovidiu-Cristian Nedu

*Toată lumea știe că niciodată n-am murmurat nici cea mai mică rugăciune. De asemenea, toată lumea știe că n-am încercat niciodată să-mi ascund păcatele.*²⁴

*Respect pe amantul care geme de fericire și disprețuiesc pe ipocritul care murmură o rugăciune.*²⁵

Instituirea naturii umane drept dat ultim

Khayyam sucombă cu totul în fața naturalului și chiar consideră acest act de totală submisivitate față de omenesc ca fiind pe de-a-ntregul îndreptățit prin simplul fapt al datului uman. Pornirile și slăbiciunile umane încetează să îi mai apară drept neajunsuri, drept deviații de la un normativ instituit de divinitate, și devin însăși menirea care, într-un bizar și greu de explicat Univers, îi este conferită omului. Refuzând să accepte dihotomia religioasă tradițională dintre sacrul sfânt și profanul păcătos și focalizându-se exclusiv asupra imanentului, Khayyam face din datul natural standardul ultim al oricărei evaluări moral-existențiale. Văzând în om doar omenescul, el nu mai poate concepe o abordare metanoică a vieții, ființa umană fiind în mod ineluctabil predispusă, chiar sortită, experiențelor și delectării vieții terestre.

Doamne, Doamne, răspunde-ne! Tu ne-ai dat ochi și ai permis ca frumusețea creaturilor Tale să ne orbească! Tu ne-ai dat facultatea de a fi fericiți și Tu vrei ca noi să renunțăm la

---

²⁴ *Ruba'iyat*, 1; Vezi și Heron-Allen 1897, 21.

²⁵ *Ruba'iyat*, 36.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

bucuriile acestei lumi? Dar aceasta este tot atât de imposibil ca a răsturna o cupă fără să se verse vinul din ea ...²⁶

Doamne, Tu ai întins mii de curse invizibile în calea pe care o urmărim și ai spus: „Vai de acei ce nu le vor evita!” Tu vezi tot, Tu știi tot! Nimic nu se întâmplă fără voia Ta! Suntem noi răspunzători de greșelile noastre? Poți Tu să-mi reproșezi revolta mea?²⁷

Avem de-a face cu un triumf deplin al naturalului, omenescul impunându-se ca dat și reper ultim, imposibil de substituit și, cu atât mai puțin, de depășit. Nu mai există nimic blamabil în natural, consumarea acestuia reprezentând menirea însăși a existenței umane.

Aud spunându-se că iubitorii vinului vor fi osândiți la muncile Iadului. Nu-i adevărat! Dacă iubitorii vinului și ai amorului merg în Infern, Paradisul ar trebui să fie gol ...²⁸

Prin caracterul său atotcuprinzător, naturalul ridicat la rangul de principiu ultim, integrează, validează și „spiritualizează” tot ceea ce ține de terestru, de omenesc. Cu toate neajunsurile, limitările și exacerbările sale, naturalul este ultim, este „divin”, întreaga viață omenească fiind astfel integrată într-o perspectivă ce dobândește nuanțe pan-spiritualiste.

---

²⁶ *Ruba'iyat*, 46. Vezi și Sa'idi 1994, 88; Heron-Allen 1897, 19; Starck 1982, 35-37; Romanescu 2004, 76; Nicolas 1867, 188; McCarthy 1889, lxxiii; Starck 2013, 70,73.

²⁷ *Ruba'iyat*, 63. Vezi și Romanescu 2004, 40; Whinfield 1895, 45; Payne 1898, 20; Starck 2013, 86.

²⁸ *Ruba'iyat*, 26. *Naturalețea și, implicit, ineluctibilitatea slăbiciunilor omenești*, în Gilkin 1923, 22; Garner 1897, 23.

Ovidiu-Cristian Nedu

*Beau vin, cum rădăcina salciei bea unda limpede a torentului. Dumnezeu, singur Dumnezeu, știe tot. Când m-a creat, El știa că voi bea vin. Dacă m-aș abține, aș dezminți știința lui Dumnezeu.*²⁹

Apogeul agnostic al investigației filosofice

În scepticismul său deopotrivă acut și consecvent, Khayyam evită „supra-evaluarea” filosofică a lumii și a umanului, investigația sa mărginindu-se la ceea ce este relevant în experiența imediată. Adeseori, s-a găsit o compensație pentru efemeritatea și fragilitatea condițiilor umane în înțelegerea filosofică a acestora, în contextul cosmic sau chiar divin căruia le-ar aparține și care le-ar conferi un sens superior.³⁰ Khayyam refuză acest demers de supra-estimare speculativă a imanentului, fiind consecvent în atitudinea sa rezervată, care nu îi permite să susțină înțelegerea unui sens superior la care ar participa efemerul și care astfel i-ar conferi acestuia o însemnătate dincolo de ceea ce este în sine.³¹

---

²⁹ *Ruba'iyat*, 51. Vezi și Roe 1920, 59.

³⁰ Scepticismul filosofic-teologic al lui Khayyam, în Jermyn 1989, 248; Mohseni 2012, 65; Esmaeeli, Mortazevi, Karami, Hashemzadeh, Gashtasb & Joveini 2014, 122-123; Popa 1995, 7, 18-19; Iorga 2004, 30; Nasr 2006, 166-167. O interpretare antropologic-umanistă a agnosticismului lui Khayyam, din perspectiva existențialismului contemporan, în Jaberizadeh, 2013, 97-98.

³¹ Pentru caracterul insignifiant al vieții umane, vezi Ayati 2012, 52-53; Olteanu 2004, 16,23.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

Nașterea mea n-a adus nici cel mai mic profit universului. Moartea mea nu va micșora nici imensitatea și nici splendoarea lui. Nimeni n-a putut să-mi explice, niciodată, de ce am venit, de ce plec ...³²

Nu știi de unde vii. Nu știi unde vei merge ...³³

Sărmane om, tu nu vei ști niciodată nimic! Tu nu vei putea dezlega niciodată un singur mister din cele ce ne înconjoară!³⁴

Nimeni nu poate să înțeleagă neînțelesul ... Nimeni nu poate să ghicească ce se ascunde sub aparențe.³⁵

Nereușind să acceadă la o perspectivă mai înaltă decât naturalul, decât imediatul, Khayyam este constrâns să își circumscrie înțelegerea la limitările pe care imediatul le relevă cu privire la uman, neantul fiind astfel singura finalitate pe care își permite să o afirme.

Iată singurul adevăr! Noi suntem pionii misterioasei partide de șah jucată de Dumnezeu. El ne mută, ne oprește, ne împinge, și apoi ne azvârle unul câte unul, în cutia neantului ...³⁶

Toate locuințele noastre sunt provizorii, afară de cea de pe urmă: pământul.³⁷

---

³² *Ruba'iyat*, 20. Vezi și Tirtha 1941,18, 200; Sa'idi 1994, 132, 195; Lahor 1907, 168; Gilkin 1923, 18; Dan 1971, 118; FitzGerald 2009, 30; Popa 1995, 38,53-59; Starck 2013, 79.

³³ *Ruba'iyat*, 5.

³⁴ *Ruba'iyat*, 68. Vezi și Pollen 1915, 39; Roe 1920, 42; Starck 1982, 19; Popa 1995, 46-52.

³⁵ *Ruba'iyat*, 6. Vezi și Blanden 1901, 188.

³⁶ *Ruba'iyat*, 44; Moartea ca unică certitudine în Lahor 1907, 166.

³⁷ *Ruba'iyat*, 6.

Preocupările filosofice destul de asidue ale lui Khayyam, materializate sub forma mai multor tratate de inspirație avicenniană, conduc la adoptarea resemnată a unor concluzii puternic marcate de agnosticism. O viață întreagă dedicată investigației filosofice culminează în proclamația: *Toată știința omenească: vorbe... Rezultatul gândirii perpetue: nimic.*³⁸

Trăirea filosofică, atât de elogiată în mediile culturale ale Khorasan-ului în care s-a format Khayyam, este considerată în mod depreciativ, căutarea adevărului fiind văzută drept o pendulare între două polarități ale ficțiunii, goale de sens cognitiv³⁹. Viața filosofică care își face din acestea principalul punct de interes îi apare drept o simplă vanitate.

*Convingere sau îndoială, eroare sau adevăr, nu sunt decât vorbe, tot atât de goale ca și balonașele de săpun. Multicolore sau spălăcite, aceste balonașe sunt imaginea vieții tale ...*⁴⁰

Zădărnicia investigației filosofice îi stârnește lui Omar Khayyam doar indiferență față de cunoaștere, el mărturisindu-și fără rezerve preferința pentru experimentarea concretului, a imediatului, cu

---

³⁸ *Ruba'iyat*, 4. Vezi și Iorga 2004, catren 1. Apogeul agnostic al vieții filosofice a lui Omar Khayyam, în Aminrazavi 2005, 103; Stamatiad 1993, 60. Scepticismul lui Khayyam interpretat ca o consecință a lucidității sale scientiste, în Trattner 1963, 25-26, 31.

³⁹ Presupozițiile failibiliste ale gândirii științifice și filosofice a lui Khayyam, în Trattner 1963, 20.

⁴⁰ *Ruba'iyat*, 35. Scepticismul ridicat la rang de principiu cognitiv, în Anet&Muhammad 1920, 125.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

limitațiile sale naturale, în locul căutării infatuate dar goale a filosofului.

Dac-ai ști ce puțin mă interesează cele patru elemente ale naturii și cele cinci facultăți ale omului! Indiferența mea asupra acestor lucruri este suverană! Adă vin, să cânte lăuta, și modulațiunile ei să-mi amintească de cele ale adierei, care trece ca și noi ...⁴¹

Savanții nu te vor învăța nimic dar mângâierile genelor lungi ale unei femei îți vor da fericirea.⁴²

Cupe! Nu mai vorbi! Totul e minciună. Cupe ... Repede!...⁴³

Oamenii mărginiți sau orgolioși stabilesc o diferență între suflet și corp. Eu nu afirm decât un lucru: vinul nimicește toate necazurile noastre și ne dă liniștea desăvârșită.⁴⁴

Bea vin! Încetează cu vorbele de prisos!⁴⁵

---

⁴¹ *Ruba'iyat*, 40; Vezi și Nicolas&Corvo 1903, 359; Pasha 1913, 124; Roe 1920, 88; Blanden 1901, 211; Romanescu 2004, 27; Whinfield 1893, 101.

⁴² *Ruba'iyat*, 45.

⁴³ *Ruba'iyat*, 30. Vezi și Garner 1897, 43.

⁴⁴ *Ruba'iyat*, 24.

⁴⁵ *Ruba'iyat*, 6.

2. IMERSIUNEA „MISTICĂ” ÎN FIRESUL EXPERIENȚEI UMANE

Preeminența naturalului față de cultural

Eșuând să detecteze valori „înalte”, de factură raționalist-filosofică, la nivelul vieții umane, Khayyam se vede pus în imposibilitatea de a mai găsi vreun temei pentru civilizația umană, pentru edificările culturale, fiind constrâns să se limiteze la natural. Perspectiva sa cu privire la uman este pronunțat naturalistă, desconsiderându-se sau chiar negându-se fățiș statutul privilegiat pe care rațiunea și produsul acesteia, civilizația, l-ar putea conferi condiției umane. În ciuda remarcabilei sale formări intelectuale, fiind unul dintre cei mai importanți gânditori ai vechii lumi islamice, Khayyam nu consideră că s-ar fi ridicat prin ceva mai presus de cele mai banale forme ale umanului. Își recunoaște deopotrivă realizările intelectuale cât și faptul că viața sa, asemenea vieții celui mai simplu și mai nesofisticat om, a fost condusă de cele mai banale considerente și valori omenești, care l-au purtat nu acolo unde i-ar fi indicat rațiunea ci, mai degrabă, în direcția lor firească, imposibil de contracarat chiar și de excelența intelectuală. În cele mai elevate forme ale sale, educația și cultura pălesc și își recunosc neputința în fața banalității și naturaleții firii umane.⁴⁶

---

⁴⁶ Pesimismul lui Khayyam referitor la capacitatea omului de a schimba ceva în viața sa și predispoziția sa spre fatalism, în Bordbar&Aghagolzadeh 2016, 216, 218-219.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

Am avut profesori eminenți. M-am bucurat de progresele și de succesele mele. Dar, când evoc pe savantul care am fost, îl compar cu apa care ia forma vasului și cu fumul pe care vântul îl risipește ....⁴⁷

Khayyam este întrucâtva constrâns să confere naturaleții statutul privilegiat de valoare ultimă ca urmare a constatării pesimiste că orice altă evaluare a lumii nu pare să conducă la găsirea a ceva ce merită urmărit ci, mai degrabă, la viziunea descurajatoare a unei lumi lipsite de ordine, lipsite de stabilitate, a unei omeniri ce are doar perspectiva nihilistă a iminentei sale nimiciri. Viața se vedește a fi caracterizată de iregularitate, de haos, de absența vreunui principiu regulator în plan moral, prudența și resemnarea fiind cele mai îndreptățite atitudini în lumea văzută de Khayyam. Civilizația pare mai degrabă să eșueze decât să ridice omul către o eventuală altă sferă a ființării.⁴⁸

Privește în jurul tău! Nu vei vedea decât întristare, groază și disperare. Cei mai buni prieteni ai tăi sunt morți. Tristețea este singurul tău tovarăș.⁴⁹

Mulțumește-te să ai câți mai puțini prieteni! Nu căuta să faci durabilă simpatia ce o ai pentru cineva! Înainte de a

---

⁴⁷ *Ruba'iyat*, 64. Pentru imposibilitatea surmontării naturalului prin erudiție, vezi și Aminrazavi 2005, 103; Dooman 1911, 34; Cadell 1899, 33; Romanescu 2004, 92; Thompson 1906, 188; Olteanu 2004, 147; Stamatiad 1993, 44-45,47.

⁴⁸ Pesimismul moral al lui Khayyam justificat de realitățile istorice ale epocii sale, în Jaberizadeh, 2013, 95.

⁴⁹ *Ruba'iyat*, 67. Vezi și Anet&Muhammad 1920, 14.

Ovidiu-Cristian Nedu

*strânge mâna cuiva, întrebă-te dacă acea mână nu te va lovi într-o zi!*⁵⁰

*Îmi ascund durerea, fiindcă păsările rănite se ascund ca să moară ... Vin! Ascultați-mi capriciile! Vin, roze și cântece, și indiferența ta asupra tristeții mele, iubita mea!*⁵¹

Constatările pesimiste cu privire la civilizația umană sunt însă contrabalansate de un optimism exuberant cu privire la resursele existențiale ale naturaleții. Khayyam găsește naturalul mult mai satisfăcător, mai autentic, mai potrivit ființei sale, chiar și decât cele mai rafinate produse ale culturii umane; în firescul și spontaneitatea sa, natura îi oferă omului Omar Khayyam o satisfacție și o împlinire de nedepășit. Oricât ar încerca civilizația, prin creațiile sale sofisticate, să se supra-poziționeze față de natural, în cele din urmă, toate aceste încercări se vădesc drept vanitate și eșec.

*O altă auroră! Ca în fiecare dimineață, descopăr splendoarea lumii și sunt mâhnit de a nu putea mulțumi Creatorului. Dar atâtea raze mă consolează! Atâtea buze se oferă alor mele! Lasă-ți lăuta, iubita mea, căci păsările se pregătesc să cânte ...*⁵²

Sucombarea în fața naturalului este atât de totală încât dobândește nuanțe de fatalism; omul nu este atât o ființă care, în deplină libertate și autonomie rațională, își făurește destinul de unul singur cât, mai

---

⁵⁰ *Ruba'iyat*, 2.

⁵¹ *Ruba'iyat*, 62.

⁵² *Ruba'iyat*, 58.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

degrabă, este participant la un curs al lucrurilor instituit de naturalul atotputernic, căruia nu i se poate nicidecum opune. Statutul pe care Khayyam i-l atribuie ființei umane nu este atât unul de actant cât, mai degrabă, unul de participant; omul asumă și experimentează un destin care, în chip neînțeleș, îi este impus și pe care el trebuie să îl parcurgă fără a avea prea mult și capacitatea de a-l influența. Viața nu este atât ceva ce ar trebui creat cât, mai degrabă, ceva ce trebuie experimentat.

*Lasă-ți inima fanteziei orelor! Destinul tău e scris.
Nimic în lume nu-l va putea modifica.⁵³*

*Noi suntem pionii misterioasei partide de șah jucată
de Dumnezeu. El ne mută, ne oprește, ne împinge, și apoi ne
azvârle unul câte unul, în cutia neantului ...⁵⁴*

Știi bine că n-ai nicio putere asupra destinului tău.⁵⁵

Vanitatea edificiilor civilizației

Chiar și atunci când, vremelnic, iau naștere, edificiile civilizației umane sunt sortite efemerității implacabile, indiferent de amploarea măreției lor de moment. Ridicarea mai presus de natură prin civilizație și rațiune reprezintă astfel doar o irupție momentană, care nu se poate institui într-un veritabil

---

⁵³ *Ruba'iyat*, 53.

⁵⁴ *Ruba'iyat*, 44.

⁵⁵ *Ruba'iyat*, 14.

Ovidiu-Cristian Nedu

„edificiu” ci, mai degrabă, reprezintă o materializare minimală a capriciilor și infatuării omenești.⁵⁶

*Ce-au devenit toți prietenii noștri? Moartea i-a luat și i-a zdrobit.*⁵⁷

*Palatul lui Bahrâm este acum adăpostul gazelor. Leii zburdă în grădinile în care odinioară cântau muzicanți. Bahrâm, care a cucerit necuceritul, doarme acum sub un pământ pe care pasc măgarii ...*⁵⁸

*Viața se scurge. Ce a devenit din Bagdad și din Balk? Cea mai mică lovitură este fatală razelor prea înflorite. Bea vin și contemplă Luna evocând atâtea civilizații pe care le-a văzut stingându-se ...*⁵⁹

Civilizația umană, cu toate realizările ei, este astfel desconsiderată, fiindu-i refuzate revendicările arogante de durabilitate și chiar de edificare atemporală. Abordarea are importante implicații existențialiste, retezând forța aproape compulsivă cu care adeseori valorile civilizației s-au impus vieții umane și lăsând ființa umană doar în voia pornirilor sale firești.

---

⁵⁶ Vanitatea civilizației umane, în Mohseni 2012, 58; Ayati 2012, 55-56; popa 1995, 18-19. Pesimismul cultural al lui Khayyam și justificarea acestuia prin contextul istoric al vieții sale, în Ayati 2012, 49. O comparație între gândirea lui Khayyam și „Ecleziastul”, în O'Connell 1916, 137-139. Atitudinea anti-civilizație a lui Khayyam, văzută ca o formă de non-conformism, în Trattner 1962, 313.

⁵⁷ *Ruba'iyat*, 42. Vezi și Sa'idi 1994, 150.

⁵⁸ *Ruba'iyat*, 22.

⁵⁹ *Ruba'iyat*, 18.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

Mă întreb de multe ori: ce posed eu cu adevărat? Mă întreb: ce va rămâne din mine după moartea mea? Viața noastră este scurtă ca un incendiu. Flăcări pe care trecătorul le uită, cenușă pe care vântul o împrăștie: a trăit un om ...⁶⁰

Khayyam pare să aibă mari rețineri în a afirma chiar și cel mai scăzut grad de raționalitate, predictibilitate și controlabilitate al lumii, fiind cât se poate de rezervat cu privire la tot ceea ce înseamnă previzibil, planificat, elaborat, laborios, cu privire la orice edificare durabilă. Incertitudinea absolută cu privire la viitor îl împinge la o atitudine de totală devoțiune, cu nuanțe mistice, față de datul imediat, singura certitudine pe care pare să o accepte.

Prietene, nu face nici un proiect pentru mâine! Știi tu măcar dacă vei putea termina fraza pe care ai început-o?... Mâine, vom fi poate departe de această caravană, la fel ca aceia care au dispărut acum șapte mii de ani ...⁶¹

Deoarece nu știi ce-ți rezervă mâine, căznește-te să fii fericit azi!⁶²

Știi bine că n-ai nicio putere asupra destinului tău. Pentru ce dar, nesiguranța zilei de mâine îți produce nemulțumiri? Dacă ești înțelept, profită de moment! Viitorul? Ce-ți va aduce el?⁶³

Ostilitatea lui nu este limitată la viziunile și speranțele civilizației, ale culturii, ci chiar orice

---

⁶⁰ *Ruba'iyat*, 34.

⁶¹ *Ruba'iyat*, 32.

⁶² *Ruba'iyat*, 12. Vezi și Dan 1971, 130; Whinfield 1893, 36.

⁶³ *Ruba'iyat*, 14. Vezi și Pasha 1913, 96; Cadell 1899, 44; Dan 1971, 147.

Ovidiu-Cristian Nedu

așteptare, fie ea și de ordin etic, pare să-i repugne, Universul înfățișându-i-se ca o succesiune a unor momente prezente, căreia rațiunea umană nu poate să îi găsească noima.

Uită că ieri trebuia să fii răsplătit și n-ai fost! Fii fericit! Nu regreta nimic! Nu aștepta nimic! Ceea ce trebuie să ți se întâmple, este scris în Cartea pe care vântul eternității o răsfoiește la întâmplare ...⁶⁴

Banalizarea condiției umane

Abordarea naturalistă a vieții umane, care nu face discordanță și nici nu se ridică cu nimic mai presus de natural, conduce la o soluționare radicală a problemelor existențiale, prin dizolvarea lor. Viața umană, cu toate valorile și idealurile sale, cu tot dramatismul pe care cel mai adesea îl implică, nu are în sine nimic care să justifice importanța specială, crucială chiar, care îi este de regulă conferită.⁶⁵ Dramele existențiale au ca temei o supra-evaluare a vieții și condiției umane, considerate ca implicând valori decisive, în discordanță cu firescul și cursivitatea naturii. Încrâncenarea, sacrificiul și totodată dramatismul vieții umane își găsesc justificare tocmai în această ruptură și supra-

---

⁶⁴ *Ruba'iyat*, 8. Vezi și Nicolas&Corvo 1903, 313.

⁶⁵ Atitudinea antropologică umilă, modestă, din catrenele lui Khayyam, în Mohseni 2012, 63; Iorga 2004, 27.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

poziționare ontologic-existențială pe care umanul ar induce-o la nivelul naturalului.

Reintegrând umanul în natural, Khayyam îl banalizează, îi scade din importanță, din caracterul decisiv, și totodată îl conciliază, îl aduce la pacea imperturbabilă a fluxului natural. Nu pot exista drame într-o lume care nu este decât „un grăunte de praf în spațiu”, o „nălucire”⁶⁶; nu poate exista nicio miză cognitiv-spirituală, în condițiile în care: „*Toată știința omenească: vorbe. ....Rezultatul gândirii perpetue: nimic.*”⁶⁷

Drama umană este astfel lipsită de substanță și, prin aceasta, dizolvată, absorbită în firescul curgerii implacabile a naturalului.

*Omule, dacă lumea e o amăgire, de ce te lași pradă deznădejdei, de ce te gândești neîncetat la mizeria ta? Lasă-ți inima fanteziei orelor! Destinul tău e scris. Nimic în lume nu-l va putea modifica.*⁶⁸

Această viziune îi induce lui Khayyam o atitudine de acceptare pasivă, resemnată, pur receptivă, fără implicare dramatică, a vieții care încetează să mai reprezinte o ocazie decisivă, o porțiță prin care s-ar putea accede la un nivel supra-ordonat naturalului,

---

⁶⁶ *Ruba'iyat*, 4.

⁶⁷ *Ruba'iyat*, 4.

⁶⁸ *Ruba'iyat*, 53. Nimicnicia vieții și a lumii, în Olteanu 2004, 29; Nicolas 1867, 118; FitzGerald 2009, 39. Lipsa de sens a dramatismului uman, în Tirtha 1941, 18; Lahor 1907, 161; Garner 1897, 31; Payne 1898, 9; Popa 1995, 37; Olteanu 2004, 92.

Ovidiu-Cristian Nedu

devenind o simplă experiență pe care Universul, în rațiunea sa de neînțeles, i-o hărăzește omului. Viața merită astfel cel mult o atitudine de acceptare împăcată, doar cu puțin mai participativă decât indiferența, și, în niciun caz, dramatismul și supraevaluarea idolatră pe care, atât de frecvent, le primește.

Eu nu mă tem de moarte! Prefer acest inevitabil celuilalt, care mi-a fost impus chiar din clipa nașterii mele. Ce este viața? Un bun care mi-a fost încredințat fără voia mea și pe care îl dau înapoi cu indiferență ...⁶⁹

Eu n-am cerut să trăiesc! Foarte liniștit, culeg tot ceea ce viața îmi oferă.⁷⁰

Devalorizarea și banalizarea vieții îndreptățește adoptarea unei atitudini de dispreț, de desconsiderare a oricărei drame ce i-ar putea sta înaintea omului. Necunoscutul își diminuează din forța sa angoasantă, amenințătoare, atunci când nu a fost găsit nimic care să merite a fi apărut, și astfel i se permite omului o trăire deplină și totodată împăcată a puținului care se arată.

Mulțumește-te a ști că totul e mister: creația lumii și a ta, destinul lumii și al tău. Zâmbeste acestor mistere, ca unui pericol pe care-l disprețuiești!⁷¹

Efemeritatea realizărilor și condițiilor umane, oricât de mărețe, estompează diferențele dintre omenesc și natural, umanul reprezentând doar o irupție momentană de strălucire edificată rațional dar

---

⁶⁹ *Ruba'iyat*, 25.

⁷⁰ *Ruba'iyat*, 38. Vezi și Starck 1982, 46.

⁷¹ *Ruba'iyat*, 59.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

care își pierde cât de curând identitatea proprie, dizolvându-se în fluxul atotcuprinzător al naturalului.⁷² Khayyam nu se lasă păcălit de aparența de elevație supra-naturală a edificiilor civilizației omenești și preferă o atitudine de empatizare ecologică uneia de infatuare și dominare umană.

*Încet de tot, argila spunea olarului care o frământa:
„Gândește-te că am fost ca tine ... Nu mă brutaliza!”⁷³*

Am văzut ieri un olar, care sta aplecat asupra lucrului său. El frământa craniile de sultani și mâini de cerșetori ...⁷⁴

Scepticismul eshatologic și limitarea la teluric

Nu există nicio fărâmă de speranță eshatologică în *Ruba'iyate*, moartea fiind văzută așa cum se vedește ea la nivel empiric, ca sfârșit irevocabil.⁷⁵ Khayyam se arată sceptic cu privire la orice speranță eshatologică, mergând până la a lua în derâdere optimismul nejustificat privind o eventuală continuare postumă a existenței.

---

⁷² Continuitatea dintre uman și natural, la Jaberizadeh 2013, 94-95.

⁷³ *Ruba'iyat*, 15. Vezi și Popa 1995, 28-29,31-32; Olteanu 2004, 139; Stamatiad 1993, 66-67.

⁷⁴ *Ruba'iyat*, 16. Vezi și Sa'idi 1994, 145, 158, 163; Dan 1971, 113; Crăciun 2007, 36. Simbolistica lutului, ca mediu unificator al umanului și naturalului, în Aminrazavi 2005, 101; Ayati 2012, 58-60; Iorga 2004, 59.

⁷⁵ Scepticismul eshatologic al lui Khayyam, în Kossaiji 2001, 188. Interpretarea atitudinii eshatologice a lui Khayyam drept o formă de agnosticism, în Tirtha 1941, 229.

Ovidiu-Cristian Nedu

Ascultă ce-ți repetă Înțelepciunea în fiecare zi: „Viața este scurtă. Tu nu ai nimic cu plantele, care cresc din nou după ce sunt tăiate ...”⁷⁶

Să nu-ți închipui că vei fi cine știe ce când vei sări peste poarta Morții!⁷⁷

Bea vin, căci multă vreme vei dormi sub pământ, fără prieteni, fără femei! Îți încredințez un secret: tulipele veștejite nu reînfloresc niciodată.⁷⁸

Încrederea lui Khayyam în empiric, în senzorial, este atât de mare încât tinde să întemeieze o ontologie fenomenologic-solipsistă, în care categoria existenței fuzionează cu cea a experienței. Această abordare conduce la o reticență dusă până la refuz de a accepta ceva ce ar transcende experiența; poziția se apropie de solipsism, Khayyam neezitând să pună în dependență realitatea Universului de existența unui subiect ce îl experimentează.⁷⁹ În acest context ontologic, aspectul nihilist al morții este mult amplificat, moartea nepunând capăt doar individului uman ci chiar întregului Univers ce poate exista doar ca experiență a unui subiect.

Când nu voi mai fi, nu vor mai fi nici roze, nici leandri, nici buze roșii, nici vin parfumat. Nu vor mai fi zori și

---

⁷⁶ *Ruba'iyat*, 19. Vezi și Sa'idi 1994, 181.

⁷⁷ *Ruba'iyat*, 59; Cadell 1899, 37.

⁷⁸ *Ruba'iyat*, 9.

⁷⁹ Solipsismul lui Khayyam și paralele sale din epicurianism, în Kossaifi 2001, 187.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

amurguri, bucurii și neazuri. Universul nu va mai exista, pentru că realitatea lui depinde de gândul nostru ...⁸⁰

Văzând moartea ca pe un punct final, Khayyam refuză validitatea oricăreia dintre promisiunile paradisiace formulate de religii; scepticismul său nu îi permite să se aventureze în postularea unei fericiri celeste, dincolo de această viață. Preferă certitudinea experienței, a imediatului, „nebuniei” credinței într-o beatitudine postumă.⁸¹

A te gândi la liniște, aici, pe pământ: nebunie! A crede în repaosul etern: nebunie!⁸²

Degeaba mă obsedezi, nălucă a altei fericiri! ....⁸³

Pătrunde-te bine de acestea: Într-o zi, sufletul tău va zbura din corpul tău și tu vei fi suflat înapoia vălului care plutește între univers și necunoscut .... În așteptare, fii fericit!⁸⁴

Khayyam se dezice de o linie de gândire frecvent întâlnită în mentalitatea religioasă și care constă în îmbrățișarea unei perspective dualiste care, pe de o parte, desconsideră imanentul și trăirea naturală și, pe de altă parte, elogiază un eventual registru transcendent și „saltul” religios către acesta. Spiritualitatea lui Khayyam nu se desfășoară într-un astfel de context dualist, el refuzând să ia în

---

⁸⁰ *Ruba'iyat*, 43.

⁸¹ Trăirea vieții în perspectiva ineluctabilă a morții, în Mohseni 2012, 61-62; Ayati 2012, 48-49, 52.

⁸² *Ruba'iyat*, 33. Vezi și Roe 1920, 55.

⁸³ *Ruba'iyat*, 27.

⁸⁴ *Ruba'iyat*, 5. Vezi și Olteanu 2004, 122.

Ovidiu-Cristian Nedu

considerare orice speculație cu privire la sacralitatea transcendentă și judecând totul dintr-o perspectivă imanentist-orizantală. Obiectul devoțiunii devine astfel teluricul, experiența imanentului, în formele sale cele mai banale.⁸⁵

*Dacă ești beat, Khayyam, fii fericit! Dacă-ți contempli iubita, fii fericit! Dacă visezi că nu mai ești, fii fericit, căci moartea este neantul!*⁸⁶

În spirit umanist, întregul registru al valorilor existențiale este astfel restrâns la nivelul terestru, valorile propuse de religii fiind pe de-a-ntregul coborâte pe pământ și fiind considerate drept rezultatul eforturilor umane. Omul este singurul responsabil pentru condiția morală sau existențială a umanității, Khayyam dându-și consimțământul simțului comun care nu pare să susțină existența unui Dumnezeu actant în lume (*deus ex machina*). Singurele edificii sunt cele umane, omul și acțiunile sale reprezentând singurele speranțe ale lumii.⁸⁷

Binele și răul își dispută întâietatea pe pământ. Cerul nu este responsabil de fericirile sau nefericirile pe care

---

⁸⁵ Valorificarea infinită a prezentului, sub amenințarea morții, în Kossaifi 2001, 189-190; Esmaeeli, Mortazevi, Karami, Hashemzadeh, Gashtasb & Joveini 2014, 125.

⁸⁶ *Ruba'iyat*, 56.

⁸⁷ Umanismul lui Khayyam, în Mohseni 2012, 68; Jaberizadeh 2013, 96, 99. Încrederea în uman și materializarea acesteia în atitudinea scientistă a savantului Omar Khayyam, în Jaberizadeh, 2013, 99.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

destinul ni le aduce. Nu mulțumi cerului și nu-l acuza ... El este nepăsător la bucuriile ca și la necazurile noastre.⁸⁸

Și, fiindcă religiile îți promet Paradisul, caută să-ți crezezi unul aici, pe pământ, căci celălalt nu există poate ...⁸⁹

Imersiunea „mistică” în experiența imediată

Nereușind să treacă dincolo de conținutul concret al experiențelor umane și să găsească o rațiune superioară lor însele, Khayyam este constrâns la transmutarea întregului interes existențial către conținutul clipei prezente, „singurul nostru bun neînșelător”⁹⁰. Rămas fără transcendent, fără valorile culturii, civilizației și raționalității, Khayyam se vede constrâns să confere valențe mistic-soteriologice trăirii imediatului. În felul acesta, el evită alunecarea în pesimism, în nihilism; găsește în deplina consumare a imediatului o rațiune suficientă pentru viața umană, care îi îngăduie chiar un ton exuberant-triumfător. Propovăduirea experienței telurice a prezentului își însușește spiritul victorios al mesajelor religioase,

---

⁸⁸ *Ruba'iyat*, 17; vezi și Gilkin 1923, 6..

⁸⁹ *Ruba'iyat*, 68. Vezi și Le Galienne 1910, 41; Aminrazavi 2005, 129; Stamatiad 1993, 42.

⁹⁰ *Ruba'iyat*, 21. Vezi și FitzGerald 2009, 27. „Infinitizarea”, „absolutizarea” momentului, a vieții, în Kossai fi 2001, 191-193; Mohseni 2012, 69-70; Ayati 2012, 61-62; Christensen 1905, 99; Popa 1995, 10,20; Olteanu 2004, 18-19. Trăirea prezentului ca „evanghelie” a lui Khayyam, în Trattner 1962, 314. O abordare comparativă a lui Khayyam și Horațiu, în Mierow, 1917, 19-21.

Ovidiu-Cristian Nedu

certitudinea îndestulătoare a imediatului făcând obiectul proclamării „evangelice” a lui Khayyam, care nu ezită să descrie trăirea naturalului în termeni ce amintesc de împlinirea și beatitudinea religioasă.

*Ce murdară este inima care nu știe să iubească, care nu se poate îmbăta de amor! Dacă nu iubești, cum poți să-ți dai seama de orbitoarea lumină a Soarelui și de dulcea claritate a Lunii?*⁹¹

*Într-o zi, sufletul tău va zbura din corpul tău și tu vei fi suflat înapoia vălului care plutește între univers și necunoscut ....În așteptare, fii fericit!*⁹²

Perspectiva nu este vulgarizatoare întrucât ceea ce propovăduiește Khayyam nu este împlinirea grobiană, lascivă, a egoului ci armonia cu naturalul, cu firescul. Egoismul ostentativ, lacom, tenace îi repudiază în aceeași măsură ca speranțele eshatologice sau aroanța civilizației; doar naturalețea și firescul clipei, în simplitatea și banalitatea lor, fac obiectul propovăduirii sale care accentuează mai degrabă asupra firescului naturii decât asupra cultivării exacerbate a pornirilor egoului.

*Nu te cufunda nici în trecut nici în viitor! Gândul tău să nu depășească niciodată momentul! Acesta e marele secret ...*⁹³

În absența oricărei valori care să merite a fi deliberat urmărită, Khayyam propune o „așteptare”

---

⁹¹ *Ruba'iyat*, 3.

⁹² *Ruba'iyat*, 5.

⁹³ *Ruba'iyat*, 23. Vezi și Aminrazavi 2005, 102, 108; Sa'idi 1994, 184; Nicolas 1867, 14, 166; Le Galienne 1910, 40; Popa 1995, 77-85.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

pasiv-receptivă a derulării cursului de neînțeles al lucrurilor; încrâncenarea în van a căutării filosofice sau a oricărui alt tip de desăvârșire omenească este substituită de un accept agnostic și totodată împăcat al naturalului incomprehensibil.

*Foarte liniștit, culeg tot ceea ce viața îmi oferă. Voi pleca fără a întreba pe nimeni asupra bizarei mele sălășluiri pe acest pământ.*⁹⁴

Perspectiva este întrucâtva spirituală, „religioasă”, întrucât trăirea clipei prezente implică abandonarea egoului în fața cursului natural al lucrurilor. Individul își găsește o rațiune superioară sieși însă nu în transcendent sau în rațional ci într-o empatizare și submisivitate totală față de natural. În spirit cvasi-religios, el își abrogă suveranitatea egoului rațional și speculativ și se lasă însuflețit de cursul firesc al naturalului la care s-a „re-legat”. Atitudinea are nuanțe religioase întrucât presupune o totală predare a egoului față de ceva ce îi este supraordonat; atâta doar că abordarea sa pronunțat empirică nu îi permite lui Khayyam să se ridice mai presus de teluric. Chiar și în aceste condiții limitative, profunzimea investigației și a trăirii îi vedește lui Khayyam acea perfecțiune a naturalului ce îl poate institui pe acesta ca obiect al venerației religioase și ca mediu al împlinirii soteriologice.

---

⁹⁴ *Ruba'iyat*, 38.

Ovidiu-Cristian Nedu

Se pune astfel temelia unei valorizări ultime, „religioase”, a vieții naturale, a cărei trăire, consumare, în cele mai banale modalități, substituie realizarea soteriologică. Fără a ști ce este viața și care este rațiunea pentru care omul există în Univers, Khayyam recunoaște totuși în viața umană, considerată în banalitatea sa, menirea ultimă a omului. Suspendă nevoia filosofică de înțelegere a vieții, suspendă nevoia religioasă de depășire a vieții, și, într-o atitudine agnostic-naturalistă, proclamă trăirea omenescului drept valoare ultimă.

Trăirea liberă a datului prezent

Preluând tonul exclusivist al imperativelor religioase, Khayyam propovăduiește o atitudine de receptivitate necondiționată a datului imediat, fără a se urmări altceva decât pura experimentare. Imersiunea în experiență trebuie să fie lipsită de orice intenție de a înstatornici ceva în fluxul permanent al naturalului, de orice evaluare și căutare.

Pentru mine, fericirea și durerea se aseamănă. Când o fericire mă năpădește, eu nu-i acord decât un mic locușor în inima mea, căci știu bine că o durere o urmează ....⁹⁵

Sistemul valoric propus de Khayyam este mai degrabă naturalist decât etic-moralist; sucombarea în fața imediatului este totală, făcându-se abstracție

---

⁹⁵ *Ruba'iyat*, 66.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

chiar și de nevoia de a menține o anumită ordine morală. Khayyam pare pe deplin împăcat cu ideea a-moralității lumii, cu faptul că ceea ce se întâmplă în Univers nu este caracterizat de vreo ordine accesibilă înțelegerii umane și astfel se dezice de orice reglementare etică a vieții, de orice așteptare a împlinirii unui echilibru moral și de orice regret cu privire la ceea ce a fost în trecut. În consecință, propune o imersiune plenară în clipa prezentă, liberă atât de așteptări cu privire la viitor cât și de regrete sau culpabilitate referitoare la ceea ce a fost în trecut.

Am renunțat de mult a mă gândi la ce este bine, la ce este rău.⁹⁶

Uită că ieri trebuia să fii răsplătit și n-ai fost! Fii fericit! Nu regreta nimic! Nu aștepta nimic! Ceea ce trebuie să ți se întâmple, este scris în Cartea pe care vântul eternității o răsfoiește la întâmplare ...⁹⁷

Dar ridică capul! Deschide brațele! Ia tot ce dorești și tot ce poți apuca! Trecutul e un cadavru pe care trebuie să-l înmormântezi.⁹⁸

Singura valoare pe care Khayyam o acceptă este cea a firescului, a datului natural, a imediatului care nu trebuie direcționat către ceva, cultivat în vreun fel sau convertit, ci, pur și simplu, trăit ca atare, experimentat. Scopul vieții umane nu ține de ridicarea mai presus de

---

⁹⁶ *Ruba'iyat*, 66. Vezi și Dan 1971, 153; Le Galienne 1910, 33; Popa 1995, 99-114; Olteanu 2004, 87.

⁹⁷ *Ruba'iyat*, 8.

⁹⁸ *Ruba'iyat*, 67. Proslăvirea firescului, a naturalului, în Tirtha 1941, 103.

Ovidiu-Cristian Nedu

simplicitatea naturii și nici măcar de potențarea la maxim a raționalității și a capacității de edificare deliberată, specifică umanului.⁹⁹ Nimic din ceea ce apare drept măreț în lume nu îl impresionează pe Khayyam, care este mai degrabă disprețuitor față de tot ceea ce înseamnă abnegație, tenacitate, sacrificiu, viață dedicată unui ideal deliberat.¹⁰⁰ Clipa prezentă și naturalețea imediatului sunt singurele care îi suscită interesul, în detrimentul oricărei trăiri deliberate.

*Aurora a umplut de raze cupa cerului. În imensul de cristal se scurge cântecul ultimei rândunele. Parfumul vinului e mai ușor. Și când te gândești că, în acest moment, nesimțitorii visează la glorie, la onoruri! Ce mătăsoase sunt pletele tale, iubita mea!...*¹⁰¹

*În locul puterii lui Kai-Kaous, în locul gloriei lui Kai-Kobad, în locul comorilor lui Khorassan, eu prefer o oală cu vin!*¹⁰²

Lăute, parfumuri și cupe, buze, plete și ochi frumoși, cântați, căci Timpul nimicește, cântați! Asprime, singurătate,

---

⁹⁹ Propovăduirea simplității desăvârșite a naturalului, în Anet&Muhammad 1920, 50.

¹⁰⁰ Scepticismul lui Khayyam cu privire la orice valoare și edificare umană, în Anet&Muhammad 1920, vii; Popa 1995, 20-21.

¹⁰¹ *Ruba'iyat*, 31. Vezi și Thompson 1906, 196; Stamatiad 1993, 42.

¹⁰² *Ruba'iyat*, 36. Pentru critica condițiilor umane elaborate, sofisticate, vezi și Tirtha 1941, 209, 231; Gilkin 1923, 14; Pasha 1913, 61; Iorga 2004, 116; Starck 2013, 73,75.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

*muncă, gândire, rugăciune și abnegație, cenușă pe care vântul o împrășteie, cenușă!....*¹⁰³

Preferă simplitatea, firescul, spontaneitatea, în locul oricărei atitudini pasionale, implicate, în locul dedicației totale față de o valoare anume. Viața trebuie lăsată să curgă în direcția ei prea puțin înțeleasă de omul care nu trebuie să i se opună în vreun fel ci doar să o accepte cu seninătate.

*Stăpânește-te întotdeauna! Nu te lăsa pradă mâniei!
Dacă vrei să mergi spre liniștea desăvârșită, surâde
destinului care te lovește, dar nu lovi în nimeni!*¹⁰⁴

Potențarea bahică a experienței prezentului

Imersiunea mistică în prezent, singura experiență ce face obiectul propovăduirii lui Khayyam, este potențată la maxim printr-un element ce repugnă islamului tradițional și anume vinul.¹⁰⁵

---

¹⁰³ *Ruba'iyat*, 70; Vezi și Cadell 1899, 17; Heron-Allen 1897, 23.

¹⁰⁴ *Ruba'iyat*, 13. Pentru critica atitudinii pasionale, vezi și Dooman 1911, 55.

¹⁰⁵ Inițial, în Europa victoriană, propovăduirea vinului în catrenele lui Khayyam a fost interpretată ca o atitudine hedonist-epicuriană, în special datorită traducerii lui E. FitzGerald. În acest sens, vezi Banerjee 2015, 14-17; Jermyn 1989, 246-247; Nasr 2006, 166. Reacțiile la această interpretare hedonistă, în Jermyn 1989, 248-249. Au existat și interpretări care au „supra-spiritualizat” extazul bahic, considerat, sub influență Sufi, drept o metaforă pentru extazul divin. Vezi Banerjee 2015, 15-16, 18; Pollen 1915, ix-xv.

Ovidiu-Cristian Nedu

Acutizând experiența imediatului până la totala uitare a oricărui alt considerent, a oricărei dileme filosofice și a oricărei ambiții de edificare umană, vinul dobândește un rol aproape sacramental în *Ruba'iyate*. Beția transfigurează experiența într-una de maximă receptivitate a imediatului, de disoluție în aceasta. Elevația transcendentă propusă de religia tradițională este substituită de o totală cufundare în immanent, de o empatizare „mistică” cu lumea înconjurătoare.

Mi se spune: „Nu mai bea, Khayyam!” Eu răspund: „Când beau, înțeleg ceea ce-și spun razele, tulipele și jasminele. Înțeleg chiar și ceea ce iubita mea nu poate să-mi spună ...”¹⁰⁶

Dacă e să vorbim de o soluție religioasă la problemele vieții, în *Ruba'iyate*, aceasta este de natură bahică; i se conferă vinului capacități soteriologice, efectele sale fiind la fel de mântuitoare, de panaceice, ca orice altă salvare religioasă.¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ *Ruba'iyat*, 10. Vinul ca amplificator al trăirii prezente, în Aminrazavi 2005, 112; Dooman 1911, 43; Iorga 2004, 122. Amorul, senzualitatea erotică, ca altă exemplificare paradigmatică a trăirii plenare a prezentului, în Kossaifi 2001, 181-182.

¹⁰⁷ Tematica bahică în poezia persană, în Christensen 1905, 46-49, 100-105. Vinul ca remediu existențial, ca soluție soteriologică, în Kossaifi 2001, 175-177. Funcția panaceică, „mântuitoare”, a extazului bahic, în Aminrazavi 2005, 100, 130; Popa 1995, 12, 20; Olteanu 2004, 19; Iorga 2004, 34-35.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

*Vin! Inima mea bolnavă vrea să-și vindece rănilile! Vin tămâios! Vin de culoarea rozelor! Vin, ca să sting incendiul tristeții mele! Vin, și lăuta ta cu coarde de mătase, iubita mea!*¹⁰⁸

*Voi spuneți că vinul e un balsam? Aduceți-mi tot vinul universului! Inima mea are atâtea răni ... Tot vinul universului, și inima mea să-și îngrijească rănilile ...*¹⁰⁹

*Cumpără vin, ia-l la o parte și lasă-l să te consoleze!*¹¹⁰

Prin efectul său de potențare, de amplificare infinită a vieții finite, vinul reușește să se instituie în soluția la problema majoră a vieții umane și anume iminența morții. Cufundarea bahică în clipa prezentă, în imediat, compensează, prin intensitatea ei, efemerul oricărei realizări umane, jucând un rol similar „vieții veșnice” promise de eshatologiile tradiționale, ca remediu la vremelnicia terestrului. Khayyam își însușește aspirația religioasă a omului avid de cât mai multă viață, nemulțumit de puținatatea vieții terestre, însă nu găsește împlinirea acestei aspirații într-o viață paradisiacă nelimitată temporar ci într-o consumare lacomă a prezentului, într-o experimentare plenară a imediatului, maximizată sub influență bahică.

*Bea vin, căci multă vreme vei dormi sub pământ, fără prieteni, fără femei!*¹¹¹

---

¹⁰⁸ *Ruba'iyat*, 28. Vezi și Le Galienne 1910, 28; Popa 1995, 87-97; Starck 2013, 70.

¹⁰⁹ *Ruba'iyat*, 57.

¹¹⁰ *Ruba'iyat*, 45.

¹¹¹ *Ruba'iyat*, 9. Amplificarea bahică a vieții, în Aminrazavi 2005, 127. Vinul ca potențator al vieții în fața amenințărilor morții, în Sa'idi 1994, 153.

Ovidiu-Cristian Nedu

Mi-e somn. Înțelepciunea îmi spune: „Razele fericirii nu parfumează niciodată somnul. În loc să te dai acestui frate al morții, bea vin! Pentru somn ai eternitatea.”¹¹²

Intensificarea bahică a experienței reușește să stingă setea de viață fără sfârșit a omului și astfel să ofere un remediu la dramatismului implicat de finalitatea implacabilă a oricărei vieți umane, a oricărei realizări omenești.

Închină flăcărilor aurorei vinul din cupa ta, asemănătoare tulipei primăvăratice! Bea, și uită că pumnul durerii te va zdrobi într-o zi ...¹¹³

Ia o cupă de vin și bea sub clarul Lunii, gândindu-te că Luna te va căuta poate mâine în zadar ...¹¹⁴

În seara asta sau mâine nu vei mai fi. E timp să ceri vin de culoarea rozelor.¹¹⁵

Paradisul lui Khayyam este unul teluric și se obține nu printr-un act de transcendere a imanentului ci printr-o cufundare tot mai profundă în beatitudinea experienței prezentului; datul imediat este amplificat sub efectul potențiator al vinului, permițând astfel ființei umane o delectare plenară cu ceea ce oferă el. Intensitatea trăirii bahice a prezentului dobândește valențe eshatologice în *Ruba'iyate*; se accede la o stare paradisiacă printr-o imersiune bahică tot mai

---

¹¹² *Ruba'iyat*, 7; *Vezi și Blanden 1901, 67; Starck 2013, 65.*

¹¹³ *Ruba'iyat*, 29.

¹¹⁴ *Ruba'iyat*, 12.

¹¹⁵ *Ruba'iyat*, 49.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

accentuată, prin potențarea maximală a experienței senzoriale.

*Încă puțin vin, iubita mea! Obrajii tăi nu au încă culoarea rozelor.*¹¹⁶

În spiritul exclusivismului religios, Khayyam proclamă orice altă valoare și realizare umană drept himere și vede în fuziunea bahică cu experiența imediată singura împlinire umană autentică. Caracterul neînșelător al datului și intensificarea bahică a trăirii conferă acestei experiențe dimensiuni soteriologice, atât prin certitudinea sa de nedepășit cât și prin acapararea totală a ființei.

*Fericirii nu-i cunoaștem decât numele. Cel mai vechi prieten al nostru este vinul nou. Cu ochii și cu mâinile să mângâiem singurul nostru bun neînșelător, cupa plină cu licoarea divină ...*¹¹⁷

Se menține tema religioasă a împlinirii desăvârșite însă opoziția evidențiată nu mai este cea dintre sacralitatea transcendentă și imanența profană, ci între clipa și datul prezent, pe de o parte, și deliberarea, planificarea, speculativul minții umane, pe de altă parte. Eludarea prezentului devine principalul „păcat”, iar remediul sacramental care aduce mântuirea este vinul; salvarea constă în

---

¹¹⁶ *Ruba'iyat*, 61.

¹¹⁷ *Ruba'iyat*, 21; Vezi și Whinfield, 1893, 100; Anet & Muhammad 1920, 29.

Ovidiu-Cristian Nedu

dezicerea de speculație, de planificare și în cufundarea plenară în imediat.¹¹⁸

*În locul puterii lui Kai-Kaous, în locul gloriei lui Kai-Kobad, în locul comorilor lui Khorassan, eu prefer o oală cu vin!*¹¹⁹

Khayyam vede în vin nu doar un remediu existențial ci chiar și un mijloc de a compensa situația cognitivă frustrantă a omului inevitabil sortit incertitudinii; atribuindu-i vinului o eficiență atât de amplă, el pune bazele unei adevărate „religii bahice”.¹²⁰

Delectarea plenară cu prezentul face posibilă împăcarea omului cu „marea tăcere a Universului”¹²¹, cu angoasa temporalității sale, dincolo de care mintea umană nu poate pătrunde. Agnosticismul implică o lipsă anxioasă a certitudinii, ba chiar a unei întrezăriri minimale a rostului și destinului omului în Univers, însă acesta își găsește o compensație în potențarea maximală a trăirii imediatului. Sub influență bahică, omul poate fi suficient acaparat de prezent încât să uite de ingrata sa situație cognitivă și să găsească mulțumirea în simpla experiență a vieții, fără a mai simți compulsiunea înțelegerii acesteia.

*La ce te gândești, amice? Te gândești la strămoșii tăi?
Ei sunt țărână în țărână. Te gândești la calitățile lor? Uită-te*

---

¹¹⁸ Funcția „soteriologică” a vinului, în Kossaifi 2001, 176-178.

¹¹⁹ *Ruba'iyat*, 36; vezi și McCarthy 1889, xxxii.

¹²⁰ Nuanțele „religioase” ale extazului bahic, în Kossaifi 2001, 178-181.

¹²¹ *Ruba'iyat*, 11.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

*la mine! Ia această cupă și să bem, ascultând liniștiți marea tăcere a universului ...*¹²²

*Nimeni nu poate să înțeleagă neînțeleșul ... Nimeni nu poate să ghicească ce se ascunde sub aparențe..... Bea vin! Încetează cu vorbele de prisos!*¹²³

Khayyam se dezice de orice ambiție cognitivă, într-o atitudine de resemnare sceptică care îl face să valorifice infinit singurul dat cert: prezentul, imediatul, experimentat plenar sub influență bahică.

*Vin! Vin în torente! Să năvălească în vinele mele! Să clocotească în creierii mei! Cupe! Nu mai vorbi! Totul e minciună. Cupe ... Repede!... Om și îmbătrânit...*¹²⁴

Adeseori, în *Ruba'iyate*, extazul bahic este propovăduit în contextul agnosticismului eshatologic; moartea indică limitele insurmontabile ale vieții și astfel îi crește infinit valoarea acesteia. Delimitarea temporală necruțătoare a vieții transferă speranța existențială din dimensiunea cronologică către cea a intensității. Viața infinită devine o viață limitată temporal însă exploatată, devorată cu o intensitate infinită. Vinul este instrumentul sacramental prin care omul plonjează în infinitatea experienței prezente, actul inițiatic desfășurându-se în taverne.

*Într-o tavernă, am rugat pe un bătrân înțelept să mă inițieze asupra acelor care au plecat. El mi-a răspuns: „Ei nu se vor reîntoarce niciodată. Asta-i tot ce știi. Bea vin!”*¹²⁵

---

¹²² *Ruba'iyat*, 11. Vezi și Aminrazavi 2005, 105.

¹²³ *Ruba'iyat*, 6. Vezi și Pollen 1915, 31; Cadell 1899, 25.

¹²⁴ *Ruba'iyat*, 30. Vezi și Aminrazavi 2005, 67.

Ovidiu-Cristian Nedu

În loc să întreb în van oamenii și cărțile, am vrut să consult cupa. Mi-am lipit buzele de buzele ei și am murmurat: „Când voi fi mort, unde mă voi duce?” Ea mi-a răspuns: „Bea din gura mea! Bea îndelungat! Tu nu vei reveni niciodată aici – jos!”¹²⁶

Într-o atitudine sfidătoare la adresa filosofiei și a religiei, mărturisirea de credință a lui Khayyam proslăvește vinul, senzualitatea, prezentul, imediatul și proclamă împlinirea existențială desăvârșită prin acestea.

Oamenii mărginiți sau orgolioși stabilesc o diferență între suflet și corp. Eu nu afirm decât un lucru: vinul nimicește toate necazurile noastre și ne dă liniștea desăvârșită.¹²⁷

Dacă ești beat, Khayyam, fii fericit!¹²⁸

Bea! Te vei bucura de o fericire pe care Mohamet n-a cunoscut-o niciodată. Ascultă melodiile ce izbucnesc din lăutele amantelor: sunt adevărații psalmi ai lui David.¹²⁹

---

¹²⁵ *Ruba'iyat*, 47. Propovăduirea experienței bahice, în loc de promisiuni paradisiace, în Tirtha 1941, 86, 249.

¹²⁶ *Ruba'iyat*, 55.

¹²⁷ *Ruba'iyat*, 24. Vezi și Tirtha 1941, 156; Aminrazavi 2005, 99,129; Anet&Muhammad 1920, 1, 68.

¹²⁸ *Ruba'iyat*, 56.

¹²⁹ *Ruba'iyat*, 23. Vezi și Whinfield 1893, 100; Iorga 2004, 169; Starck 2013, 58.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

Bibliografie

Traduceri engleze ale *Ruba'iyatelor*

- Blanden, Charles, *Omar Resung*, Langworthy & Stevens, 1901.
- Cadell, H.M., *The Ruba'yat of Omar Khayam*, with an Introduction by Richard Garnett, John Lane, London-New York, 1899.
- Dooman, Isaac, *The Rubayat of Omar Khayyam*, Gorham Press, Boston, 1911.
- Fitzgerald, Edward, *Rubaiyat of Omar Khayyam*, ediție de Daniel Karlin, Oxford University Press, 2009.
- Garner, John Leslie, *The Stanzas of Omar Khayyam*, ed. A II-a, Henry T. Coates Company, Philadelphia, 1897.
- Heron-Allen, Edward, *The Ruba'iyat of Omar Khayyam*, London, 1897.
- Le Gallienne, Richard, *Ruba'iyat of Omar Khayyam. A New Edition, with Fifty Added Quatrains*, John Lane, New York, 1901.
- McCarthy, Justin Huntly, *Rubaiyat of Omar Khayyam*, David Nutt, 1889.
- Nicolas, J.B.; Corvo Baron, Frederick, *The Rubaiyat of Umar Khayam*, with an Introduction by Nathan Haskell Dole, John Lane, New York, 1903.
- Pasha, Johnson, *The Rubaiyat of Omar Khayyam. Translated from the Lucknow Edition*, Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., London, 1913.
- Payne, John, *The Quatrains of Omar Kheyyam of Nishapour*, Villon Society, London, 1898.
- Pollen, John, *Omar Khayyam. Faithfully and Literally Translated (from the Original Persian)*, Foreworded by Aga Khan, East and West, Ltd., London, 1915.
- Roe George, *Ruba'iyat of Omar Khayyam. A New Metrical Version Rendered into English from Various Persian Sources*, Dodge Publishing Company, New York, 1910.
- Saidi, Ahmad, *Rubai'yyat of Omar Khayyam*, Berkeley, 1994.

Ovidiu-Cristian Nedu

- Thompson, Eben Francis, *The Quatrains of Omar Khayyam of Nishapur*, with an Introduction by Nathan Haskell Dole, Commonwealth Press, 1906.
- Tirtha, Swami Govinda, *The Nectar of Grace: Omar Khayyam's Life and Works*, Kitabistan, Allahabad, 1941.
- Whinfield, E.H., *The Quatrains of Omar Khayyam*, ed. a II-a, Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., London, 1893.

Traduceri franceze ale *Ruba'iyatelor*

- Anet, Claude & Muhammad Mirza, *Les 144 Quatrains d'Omar Khayyam. Traduits litteralement*, Editions de la Sirene, Paris, 1920.
- Gilkin, Iwan, *Soixante-Dix Quatrains d'Après Omar Khayyam*, Editions de „la Vie Intellectuelle”, Bruxelles, 1923.
- Lahor, Jean, *En Orient. Les quatrains d'Al-Ghazali. Quatrains d'Omar-Kheyam. Le Cantique des Cantiques. L'Idole*, Alphonse Lemerre, Paris, 1907.
- Nicolas, J.B., *Les Quatrains de Kheyam*, Imprimerie Imperiale, Paris, 1867.

Traduceri în română ale *Ruba'iyatelor*

- Crăciun, Ion, „In memoriam Ionel Fernic: Omar Khayyam – În tălmăcirea lui Ionel Fernic. Postumă lui Ionel Fernic”, în Vasiliu, Teodor, *Istoria Crizantemei de aur*, Editura Artpress, Târgoviște, 2007, p. 36.
- Dan, George, Omar Khayyam. *Catrene*, Editura Univers, București, 1972.
- Dan, George, *Privighetorile Persiei. Antologie de poezie persană (secolele X-XX)*, Prefață de Virgil Cândea, Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, 1971.
- Iorga, Gheorghe, *Un arian în umbra moscheii: Omar Khayyam – Rubaiate*, Editura Universitas XXI, Iași, 2004.
- Olteanu, Geo (trad. și introducere), *Omar Khayyam. Rubaiate*, Editura Printeuro, Ploiești, 2004.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

- Popa, George, *Omar Khayyam, Catrene*, Editura Tineretului, București, 1969.
- Popa, George, *Omar Khayyam, Catrene*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Junimea, Iași, 1993.
- Popa, George, *Rubaiatele lui Omar Khayyam*, ediție definitivă, Editura Timpul, Iași, 1995.
- Romanescu, Paula, *Omar Khayyam. Rubaiate. Robaiates*; versiune în lb. română și franceză, Casa de Producție și Editură Corifeu, București, 2004.
- Stamatiad, Al. T. (traducere și note), *Omar Khayyam. Catrene*, ediție îngrijită de Alexandru Metea, Editura Helicon, Timișoara, 1993.
- Starck, Otto, *Poeme persane. Baba Taher. Omar Khayyam. Saadi. Rumi. Șabestari. Hafez*, cuvânt înainte: George Grigore, Editura Herald, București, 2006.
- Starck, Otto, *Trei poeți persani. Omar Khayyam, Saadi, Hafez*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

Literatură secundară

- Ahmed, Akbar S., *Discovering Islam. Making Sense of Muslim History and Society*, Routledge, ed. A III-a, 2002.
- Aminrazavi, Mehdi, *The Wine of Wisdom. The Life, Poetry and Philosophy of Omar Khayyam*, Oneworld Publications, 2005.
- Ayati, Akram, „La thematique de la mort chez Khayyam et Gautier”, *Archives of Sid*, anul VII, Nr. 15, primăvară-vară 2012, pp.45-69.
- Banerjee, Prasun, Veiling the Mystic in the Hedonist Gear: A Comparative Rereading of Omar Khayyam's *The Rubaiyat* and Harivansh Rai Bachchan's *Madhuśālā*”, *The Contour*, vol. 1, nr. 4, aprilie 2015, pp. 14-21.
- Bordbar, Maryam; Aghagolzadeh, Ferdows, „Obligation Versus Free Will in Khayyam's Poetry: A Linguistic and Verbal Art Theoretic Account”, *Advances in Language and Literary Studies*, vol. 7, nr. 6 (December 2016), pp. 216-220.

Ovidiu-Cristian Nedu

- Bowen, J.C.E., „The Rubā' iyyāt of Omar Khayyam: A Critical Assessment of Robert Graves' and Omar Ali Shah's Translation”, *Iran*, Vol. 11 (1973), pp. 63-73.
- Christensen, Arthur, *Recherches sur les Ruba'iyat de Omar Khayyam*, Carl Winter's Universitatsbuchhandlung, Heidelberg, 1905.
- Corbin, Henry, *Istoria filosofiei islamice*, Editura Herald, București, 2008.
- E. D. R.; H. A. R. G., „The Earliest Account of 'Umar Khayyām”, *Bulletin of the School of Oriental Studies*, University of London, Vol. 5, Nr. 3 (1929), pp. 467-473.
- Esmaeeli, Hossein; Mortazevi, Fakhraddin; Karami, Bakhtiar; Hashemzadeh, Abolfazl; Gashtasb Maryam & Joveini, Roghayyeh Ebrahimi, „Death escaping or accepting the death (A study in the death in Khayyam's poems)”, *Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences*, Vol 3 (nr. suplimentar, II), 2014, pp. 120-125.
- Fädil, Abd al-Haqq, „The Fame of Omar Khayyam”, *The Muslim World*, Vol. 50, nr. 4, octombrie 1960, pp. 259-268.
- Iqbal, Muzaffar, *Science and Islam*, Greenwood Guides to Science and Religion, Greenwood Press, Londra, 2007.
- Jaberizadeh, Tahereh, „Reflects of Humanism in the Quatrains of Omar Khayyam and Heidegger's Existentialism” , *World Journal of Islamic History and Civilization*, vol. 3, nr.3 (2013), pp. 92-100.
- Jermyn, Scott, „Loaves of Bread and Jugs of Wine: Three Translation of Omar Khayyám”, *Meta*, nr. 342 (1989), pp. 242-252.
- Kossaifi, Christine, „Bois du vin, cueille la rose et pense. Variations d'Omar Khayyam sur le Carpe Diem horatien”, *Bulletin de l'Association Guillaume Budé*, nr. 2, iunie 2001, pp. 171-194.
- Martin, Richard C., *Encyclopedia of Islam and the Muslim world*, Thompson Gale, MacMillan Reference, 2004.

Omar Khayyam. O mistică a prezentului

- Mierow, Herbert Edward, „Horace and Omar Khayyam”, *The Classical Weekly*, Vol. 11, No. 3 (Oct. 1917), pp. 19-21.
- Mohseni, Mohammad Reza, „Méditation sur les mystères de la création. Paul Valéry et Omar al Khayyâm”, *Revue Annales du Patrimoine*, Université de Mostaganem, Algeria, nr. 12, 2012, pp.57-71.
- Nasr, Seyyed Hossein, *Islamic philosophy from its origin to the present: philosophy in the land of prophecy*, SUNY Series in Islam, State University of New York Press, 2006.
- O'Connell, F.W., „Kohleth and Khayyam”, *The Irish Church Quarterly*, Vol. 9, Nr. 34 (Apr., 1916), pp. 134-142.
- Panahbar, Ehsan; Hesabi, Akbar; Pirnajmuddin, Hussein, „Aesthetics in the Relationship of Conceptual Metaphors and Cultural Models in the Translation of *Rubayyat of Khayyam*”, *The Southeast Asian Journal of English Language Studies*, vol. 22, nr. 3 (2016), pp. 49 – 63.
- Sarton, George, *The Tomb of Omar Khayyâm, Isis*, Vol. 29, Nr. 1 (iulie 1938), pp. 15-19.
- Trattner, Ernest, „'Umar Khayyam – Poet II. The Right to Heresy”, *The Muslim World*, Vol. 53, nr. 1, ianuarie 1963, pp. 19–32.
- Trattner, Ernest, „'Umar Khayyam - Poet”, *The Muslim World*, Vol. 52, nr. 4, octombrie 1962, pp. 308–314.

Ionel Fernic (note biografice)

Ionel Fernic, cel mai important compozitor din perioada interbelică și unul dintre pionierii parașutismului sportiv din România, s-a născut pe 29 mai 1901, la Târgoviște, locul de baștină al familiei Fernic, unde tatăl său, inginer, deținea un mic atelier mecanic. Încă de la vârsta de câteva luni se mută la Galați; aici, unchiul său, Gheorghe Fernic, pune bazele șantierului naval din oraș.¹ A făcut studiile primare la Școala Evanghelică Luterană din București, din dorința mamei sale de a-i inocula neastâmpăratului ei fiu un stil disciplinat de viață.²

Pentru studiile liceale revine la Galați, urmând liceul „Vasile Alecsandri”. Aici are primele contacte cu muzica, învățând să cânte la pian și la chitară, sub îndrumarea profesorului Theodor Fuchs. În 1919, pe când era în ultimul an de liceu, compune prima sa piesă muzicală, balada „Cruce albă de mesteacăn”.³

---

¹ O prezentare a importantului „clan” Fernic, în Crâangan 2015.

² Memorii, 23-24.

³ Ucrain 1998, 10-20; Ucrain 1983, 5-6; amintirile sale legate de primele preocupări muzicale, în Ucrain 1983, 30-31.

Ovidiu-Cristian Nedu

Pasionat deopotrivă de muzică și de tehnică, construia, împreună cu vărul său, viitorul mare aviator, George Fernic, avioane din lăzi de portocale.⁴ Este îndrumat de familie către o carieră tehnică, considerată ca fiind mai avantajoasă din punct de vedere financiar. Alege totuși să își urmeze chemarea artistică și, în ciuda descurajărilor, reușește să fie primul admis la secția de artă dramatică a Conservatorului din București. Cariera sa actoricească, desfășurată preponderant în anii studenției, este scurtă și nu tocmai încununată de succes.⁵

Pentru efectuarea serviciului militar, ajunge, în 1924, la Școala de ofițeri de rezervă de infanterie din Ploiești. Fire liberă și boemă, face față cu greu regimului cazon dar, plin de inventivitate, reușește să se sustragă adesea de la rigurile și disciplina militară, oferind în schimb delectări artistice superiorilor. Își redescoperă astfel înclinațiile muzicale pe care le va cultiva cu preponderență în următorii ani, petrecuți tot la Ploiești, oraș de care se leagă prin prietenii strânse încheiate pe parcursul celor doi ani de militărie.⁶

---

⁴ Ucrain 1983, 23-25.

⁵ Ucrain 1998, 20-22; Ucrain 1983, 7; Rememorarea unor episoade din scurta sa carieră actoricească și a momentului în care decide să abandoneze teatrul, în Ucrain 1983, 26-30.

⁶ Țeposu, 2011; Ucrain 1998, 25-27; Ucrain 1983, 8; amintirile sale din Ploiești, în Ucrain 1983, 31-36.

Ionel Fernic (note biografice)

În timpul armatei, pleacă într-o aplicație la aeroportul Pipera, din București, unde, reușind să îi înduplece pe unii piloți să îl ia alături de ei în carlingă, își îndeplinește visul de a zbura, pe care îl avea încă din copilărie și care îi va marca ultimul deceniu de viață.⁷

După terminarea școlii militare, rămânând în Ploiești, duce un stil de viață boem, extravagant, risipitor. Anii petrecuți aici vor fi perioada în care se va exprima cel mai plener ca și compozitor de romanțe, tangouri, prelucrări folclorice. Cunoaște pentru întâia oară succesul cu tangoul „Minciuna” (redenumit ulterior „Pe boltă când apare Luna”), piesă căreia îi urmează alte compoziții de mare răsunet la vremea aceea: „Aprinde o țigare”, „Iubesc femeia”, „Minte-mă”, „Scrisoare de amor”, „Pentru tine-am făcut nebunii”. Devine cel mai în vogă compozitor al vremii, muzica lui animând majoritatea localurilor de elită din marile orașe ale României.⁸ O mare parte din cele 400 de piese scrise de el de-a lungul vieții au fost elaborate pe parcursul acestor ani. Pe un ton care combina teribilismul cu sfidarea, mărturisirea uneori că doar două-trei romanțe au contat cu adevărat pentru el, restul fiind compuse din dorința de câștig

---

⁷ Ucrain 1998, 27-28.

⁸ Vasiliu 2007, 83; Țeposu, 2011. Prezentări ale principalelor compoziții ale lui Ionel Fernic, în Butum 2007, 142-143; Cosma 1970, 197-198;

Ovidiu-Cristian Nedu

material.⁹ În stilul său boem, în care arta și viața, pecuniarul, fuzionau, compune în general din dorința sau chiar din nevoia acută de succes financiar. Câștigă foarte mult dar și cheltuie pe măsură, rămânând adeseori fără bani, ba chiar îndatorat.¹⁰

Încearcă și alte meserii, dintre cele mai non-conformiste: pianist și dirijor de orchestră la cinematograful „Modern”, cântăreț bisericesc, gazetar; publică cu succes o revistă satirică, *Să nu te superi că te-njur* (1928). Își tipărește un volum de schițe, *Misterele din Mizil* (1927), unul de poezii, *Prăștii* (1928), și câteva cărți pentru copii. Stilul său gazetăresc-literar era marcat de aceeași tendință „comercială”, uneori amplificată prin metode nu neapărat oneste de popularizare și valorificare.¹¹

La începutul anilor '30 se mută în București, unde aviația și parașutismul trec pe primul plan în viața lui.¹² Se înscrie la Școala de Pilotaj de la Băneasa, pe care o urmează cu o seriozitate contrastantă cu stilul său, altminteri foarte boem. Absolvă în 1935, obține brevetul de pilot pentru turism și sport și i se

---

⁹ Vasiliu 2007, 84.

¹⁰ Țeposu, 2011; Anghel, 2005; Anghel, 2012. Propriile sale amintiri cu privire la viața boemă din Ploiești, în Ucrain 1983, 45-54.

¹¹ Ucrain 1998, 29-40; Ucrain 1983, 8-13; câteva episoade memorabile din Ploiești, rememorate de el însuși, în Ucrain 1983, 36-44.

¹² Ucrain 1998, 43-47.

Ionel Fernic (note biografice)

oferă chiar, de către stat, un avion aflat într-o stare nu tocmai bună dar cu care a reușit să impresioneze la mitingurile aviatice. Îndemânarea tehnică nu ia locul virtuozității artistice ci vine în continuarea acesteia, drept dovadă stând chitara pe care o purta permanent alături de el, în carlingă.¹³

În perioada 1936-1938, este pilot, atât la București cât și la Galați.

Fără a avea vreo pregătire în acest sens, în 1936 începe să facă și salturi cu parașuta. După 10 salturi reușite, suferă un accident, pe 4 octombrie 1936, la Ismail, în condiții atmosferice puțin prielnice. În urma acestui accident își zdrobește un picior și rămâne infirm pe viață, fiind nevoit să umble în baston.¹⁴

Se vede forțat să renunțe la salturile cu parașuta dar, în 1937, este numit director al Școlii de pilotaj ARPA, din Cernăuți.¹⁵

Pe 22 iulie 1938, pleacă de la Cernăuți spre București, pentru a participa la funeraliile Reginei Maria. Descurcăreț, reușește să îl convingă pe amicul său, avocatul Lelius Popescu, să îi cedeze locul său în

---

¹³ Ucrain 1998, 60-73; Ucrain 1983, 16-18; experiența aerului, chiar în cuvintele lui I. Fernic, în Ucrain 1983, 54-66.

¹⁴ Succinte descrieri ale carierei de aviator și parașutist a lui Fernic, în Gudju 1966, 101-102 și Baștan 1997, 38-41. Ucrain 1998, 74-81; descrieri pe larg ale salturilor, în Ucrain 1983, 66-101; amintirile sale despre ultimul salt, în Ucrain 1983, 102-105.

¹⁵ Ucrain 1998, 85-87.

Ovidiu-Cristian Nedu

cursa Varșovia-Cernăuți-București-Salonic, operată de compania poloneză LOT. La doar o jumătate de oră de la decolare, avionul s-a rupt în două, posibil datorită unui trăsnet, și s-a prăbușit în pădurea Negrileasa, lângă satul Stupicani (situat între Gura Humorului și Câmpulung Moldovenesc), provocând moartea tuturor celor aflați la bord. După ce, de nenumărate ori, păcălise moartea în timpul periculoaselor sale acrobații aeriene sau salturi cu parașuta, soarta s-a răzbunat, ucigându-l pe când era doar pasager într-un avion de linie.¹⁶

Este incinerat la București, în prezența unei mari mulțimi, pe sunetul romanțelor și tangourilor sale. Refrenul de adio a fost cel al primei sale piese, compusă în anii de liceu, „Cruce albă de mesteacăn”¹⁷.

---

¹⁶ Ucrain 1998, 88-92; Ucrain 1983, 19-20.

¹⁷ Vasiliu 2007, 84.

Referințe bibliografice

- ***, *Cultura, știința și arta în județul Galați. Dicționar biobibliografic*, Galați, 1973.
- Anghel, Carmen, „111 ani de la nașterea "compozitorului înălțimilor"”, *Jurnalul*, 29 mai 2012.
- Anghel, Costin, „Un visător”, *Jurnalul*, 10 aprilie 2005.
- Băștan, Grigore, *Istoria parașutismului sportiv din România*, editura Porto-Franco, Galați, 1997.
- Butum, Ioan, „O efigie sentimentală: Ionel Fernic”, în Vasiliu, Teodor, *Istoria Crizantemei de aur*, Editura Artpress, Târgoviște, 2007, pp. 142-143.
- Crâangan, Costel, „Dramele bogatei familii Fernic din Galați. Au făcut avere construind vapoare și au murit în accidente de avion”, *Adevărul. Ediție locală: Galați*, 22 august 2015.
- Cosma, Viorel, *Muzicieni români. Compozitori și muzicologi. Lexicon*, Editura Muzicală, București, 1970.
- Gudju, Ion, *Aripi românești. Contribuții la istoricul aeronauticii*, Editura Militară, București, 1966.
- Ucrain, Constantin, *Ionel Fernic. compozitorul înălțimilor*, Editura Muzicală, București, 1983.
- Ucrain, Constantin, *Trubadurul zărilor albastre: Ionel Fernic*, Editura Geneze, București, 1998.
- Vasiliu, Teodor, *Istoria Crizantemei de aur*, Editura Artpress, Târgoviște, 2007.
- Țeposu, Otilia, „Vânătorul de vise – Ionel Fernic”, *Formula AS*, nr. 984, 2011.

Robayet

de Omar Khayyam,

în românește de Ionel Fernic

D-lui Petrică Stegărescu, din toată inima, îi închin această traducere, scrisă pentru d-sa în noaptea de 25/XI 929, în semn de dragoste și pentru a face mai durabilă legătura sufletească dintre noi doi.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ionel Fernic', with a long horizontal flourish extending to the right.

25/XI 929

Ruba'iyat

1.

Toată lumea știe că niciodată n-am murmurat nici cea mai mică rugăciune.

De asemenea, toată lumea știe că n-am încercat niciodată să-mi ascund păcatele.

Desfid că există o justiție și o îndurare ...

Cu toate acestea, cred, pentru că întotdeauna am fost sincer.

2.

Mulțumește-te să ai câți mai puțini prieteni!

*Nu căuta să faci durabilă simpatia ce o ai pentru
cineva!*

*Înainte de a strânge mâna cuiva, întreabă-te dacă
acea mână nu te va lovi într-o zi!*

3.

*Ce murdară este inima care nu știe să iubească,
care nu se poate îmbăta de amor!*

*Dacă nu iubești, cum poți să-ți dai seama de orbitoarea
lumină a Soarelui și de dulcea claritate a
Lunii?*

Omar Khayyam

4.

Lumea largă: un grăunte de praf în spațiu.

Toată știința omenească: vorbe.

*Popoarele, animalele și florile din cele șapte ținuturi:
nălucire.*

Rezultatul gândirii perpetue: nimic.

5.

*P*ătrunde-te bine de acestea:

*Într-o zi, sufletul tău va zbura din corpul tău și tu
vei fi suflat înapoia vălului care plutește între
univers și necunoscut ....*

În așteptare, fii fericit!

Nu știi de unde vii.

Nu știi unde vei merge ...

6.

Nimeni nu poate să înțeleagă neînțelesul ...

*Nimeni nu poate să ghicească ce se ascunde sub
aparențe.*

*Toate locuințele noastre sunt provizorii, afară de
cea de pe urmă: pământul.*

Bea vin! Încetează cu vorbele de prisos!

7.

Mi-e somn.

Înțelepciunea îmi spune:

*„Razele fericirii nu parfumează niciodată somnul. În
loc să te dai acestui frate al morții, bea vin!*

Pentru somn ai eternitatea.”

8.

Uită că ieri trebuia să fii răsplătit și n-ai fost!

Fii fericit!

Nu regreta nimic!

Nu aștepta nimic!

*Ceea ce trebuie să ți se întâmple, este scris în Cartea
pe care vântul eternității o răsfoiește la
întâmplare ...*

9.

*Bea vin, căci multă vreme vei dormi sub pământ,
fără prieteni, fără femei!*

*Îți încredințez un secret: tulipele veștejite nu
reînfloresc niciodată.*

10.

Mi se spune:

„Nu mai bea, Khayyam!”

Eu răspund:

*„Când beau, înțeleg ceea ce-și spun razele, tulipele și
jasminele. Înțeleg chiar și ceea ce iubita mea
nu poate să-mi spună ...”*

11.

La ce te gândești, amice? Te gândești la strămoșii tăi?

Ei sunt țărână în țărână.

Te gândești la calitățile lor?

*Uită-te la mine! Ia această cupă și să bem, ascultând
liniștiți marea tăcere a universului ....*

12.

*Deoarece nu știi ce-ți rezervă mâine, căznește-te să
fii fericit azi!*

*Ia o cupă de vin și bea sub clarul Lunii, gândindu-te
că Luna te va căuta poate mâine, în zadar ...*

13.

*Fă în așa fel ca viitorul tău să nu aibă nimic de
suferit din pricina înțelepciunii tale!*

Stăpânește-te întotdeauna!

Nu te lăsa pradă mâniei!

*Dacă vrei să mergi spre liniștea desăvârșită,
surâde destinului care te lovește, dar nu
lovi în nimeni!*

14.

Știi bine că n-ai nicio putere asupra destinului tău.

*Pentru ce dar, nesiguranța zilei de mâine îți produce
nemulțumiri?*

Dacă ești înțelept, profită de moment!

Viitorul? Ce-ți va aduce el?...

15.

Încet de tot, argila spunea olarului care o frământa:

„Gândește-te că am fost ca tine ... Nu mă brutaliza!”

Omar Khayyam

16.

*Am văzut ieri un olar, care sta aplecat asupra
lucrului său.*

El frământa cranii de sultani și mâini de cerșetori ...

(86)

17.

Binele și răul își dispută întâietatea pe pământ.

*Cerul nu este responsabil de fericirile sau nefericirile
pe care destinul ni le aduce.*

Nu mulțumi cerului și nu-l acuza ...

*El este nepăsător la bucuriile ca și la necazurile
noastre.*

18.

Viața se scurge.

Ce a devenit din Bagdad și din Balk?

Cea mai mică lovitură este fatală razelor prea înflorite.

*Bea vin și contemplă Luna, evocând atâtea civilizații
pe care le-a văzut stingându-se ...*

19.

*A*scultă ce-ți repetă Înțelepciunea în fiecare zi:

*„Viața este scurtă. Tu nu ai nimic cu plantele,
care cresc din nou după ce sunt tăiate ...”*

20.

*Nașterea mea n-a adus nici cel mai mic profit
universului.*

*Moartea mea nu va micșora nici imensitatea și nici
splendoarea lui.*

*Nimeni n-a putut să-mi explice, niciodată, de ce am
venit, de ce plec ...*

21.

Fericirii nu-i cunoaștem decât numele.

Cel mai vechi prieten al nostru este vinul nou.

*Cu ochii și cu mâinile să mângâiem singurul nostru
bun neînșelător, cupa plină cu licoarea divină ...*

22.

Palatul lui Bahrâm este acum adăpostul gazelor.

*Leii zburdă în grădinile în care odinioară
cântau muzicanți.*

*Bahrâm, care a cucerit necuceritul, doarme acum
sub un pământ pe care pasc măgarii ...*

23.

Bea!

*Te vei bucura de o fericire pe care Mohamet n-a
cunoscut-o niciodată.*

*Ascultă melodiile ce izbucnesc din lăutele amantelor:
sunt adevărații psalmi ai lui David.*

Nu te cufunda nici în trecut nici în viitor!

Gândul tău să nu depășească niciodată momentul!

Acesta e marele secret ...

24.

*Oamenii mărginiți sau orgolioși stabilesc o diferență
între suflet și corp.*

*Eu nu afirm decât un lucru: vinul nimicește toate
necazurile noastre și ne dă liniștea desăvârșită.*

25.

Eu nu mă tem de moarte!

*Prefer acest inevitabil celuilalt, care mi-a fost impus
chiar din clipa nașterii mele.*

Ce este viața?

*Un bun care mi-a fost încredințat fără voia mea și pe
care îl dau înapoi cu indiferență ...*

26.

*Aud spunându-se că iubitorii vinului vor fi osândiți
la muncile Iadului.*

Nu-i adevărat!

*Dacă iubitorii vinului și ai amorului merg în Infern,
Paradisul ar trebui să fie gol ...*

27.

Degeaba mă obsedezi, nălucă a altei fericiri!

În zadar vă îndulciți descântecetele, voci drăgăstoase!

*Eu privesc ceea ce am ales și ascult ceea ce m-a
pătruns ...*

Mi se spune: „Dumnezeu te va ierta.”

Refuz această iertare, pe care nu o cer.

28.

Vin!

Inima mea bolnavă vrea să-și vindece rănile!

Vin tămâios!

Vin de culoarea rozelor!

Vin, ca să sting incendiul tristeții mele!

Vin, și lăuta ta cu coarde de mătase, iubita mea!

29.

*Închină flăcărilor aurorei vinul din cupa ta,
    asemănătoare tulipei primăvăratice!*

Bea, și uită că pumnul durerii te va zdrobi într-o zi ...

30.

Vin! Vin în torente!

Să năvălească în vinele mele!

Să clocotească în creirii mei!

Cupe! Nu mai vorbi! Totul e minciună.

Cupe ... Repede!...

Om și îmbătrânit...

31.

*Aurora a umplut de raze cupa cerului. În imensul
de cristal se scurge cântecul ultimei rândunele.
Parfumul vinului e mai ușor.*

*Și când te gândești că, în acest moment, nesimțitorii
visează la glorie, la onoruri!*

Ce mătăsoase sunt pletele tale, iubita mea!...

32.

Prietene, nu face niciun proiect pentru mâine!

*Știi tu măcar dacă vei putea termina fraza pe care
ai început-o?...*

*Mâine, vom fi poate departe de această caravană,
la fel ca aceia care au dispărut acum șapte
mii de ani ...*

33.

A te gândi la liniște, aici, pe pământ: nebunie!

A crede în repaosul etern: nebunie!

*După moarte, somnul tău va fi scurt, și vei renaște
într-un fir de iarbă care va fi călcat în picioare
sau într-o floare pe care Soarele o va veșteji ...*

34.

Mă întreb de multe ori: ce posed eu cu adevărat?

Mă întreb: ce va rămâne din mine după moartea mea?

Viața noastră este scurtă ca un incendiu.

*Flăcări pe care trecătorul le uită, cenușă pe care vântul
o împrăștie:*

A trăit un om ...

35.

*Convingere sau îndoială, eroare sau adevăr,
nu sunt decât vorbe, tot atât de goale
ca și balonașele de săpun.*

*Multicolore sau spălăcite, aceste balonașe sunt
imaginea vieții tale ...*

36.

*În locul puterii lui Kai-Kaous, în locul gloriei lui
Kai-Kobad, în locul comorilor lui Khorassan,
eu prefer o oală cu vin!*

*Respect pe amantul care geme de fericire și disprețuiesc
pe ipocritul care murmură o rugăciune.*

37.

*A*scultă acest mare secret!

*Când prima auroră lumina lumea, Adam nu era decât
o dureroasă creatură, care chema noaptea, care
chema Moartea!*

38.

Eu n-am cerut să trăiesc!

Foarte liniștit, culeg tot ceea ce viața îmi oferă.

*Voi pleca fără a întreba pe nimeni asupra bizarei
mele sălășluiri pe acest pământ.*

39.

Culege toate fructele vieții!

Aleargă la toate petrecerile și alege cupele cele mai mari!

Să nu-ți închipui că Dumnezeu ține socoteală de viciile sau virtuțile noastre!

Ferește-te de a neglija ceva ce te poate face fericit!

40.

*D*ac-ai ști ce puțin mă interesează cele patru
elemente ale naturii și cele cinci facultăți
ale omului!

*I*ndiferența mea asupra acestor lucruri este
suverană!

*A*dă vin, să cânte lăuta, și modulațiunile ei să-mi
amintească de cele ale adierei, care trece ca
și noi ...

41.

*Când umbra Morții se va întinde spre mine, când
firul vieții mele va fi sfârșit, vă voi chema,
amicii mei, și mă veți lua.*

*Atunci când voi fi țărână, veți lucra din cenușa
mea o cupă pe care o veți umple cu vin.*

Și atunci, poate, mă veți vedea înviind ...

42.

Ce-au devenit toți prietenii noștri?

Moartea i-a luat și i-a zdrobit!

Ce-au devenit toți prietenii noștri?

Aud și acum cântecele lor în tavernă ...

Sunt morți, sau sunt beți de a fi trăit? ...

43.

*Când nu voi mai fi, nu vor mai fi nici roze, nici
leandri, nici buze roșii, nici vin parfumat.*

Nu vor mai fi zori și amurguri, bucurii și neazuri.

*Universul nu va mai exista, pentru că realitatea lui
depinde de gândul nostru ...*

44.

Iată singurul adevăr!

*Noi suntem pionii misterioasei partide de șah jucată
de Dumnezeu.*

*El ne mută, ne oprește, ne împinge, și apoi ne
azvârle unul câte unul, în cutia neantului ...*

45.

*Savanții nu te vor învăța nimic dar mângâierile
genelor lungi ale unei femei îți vor da fericirea.*

*Nu uita că zilele tale sunt nemărate și că tu vei fi
prada pământului!*

Cumpără vin, ia-l la o parte și lasă-l să te consoleze!

46.

Doamne, Doamne, răspunde-ne!

*Tu ne-ai dat ochi și ai permis ca frumusețea creaturilor
Tale să ne orbească! Tu ne-ai dat facultatea de
a fi fericiți și Tu vrei ca noi să renunțăm la
bucuriile acestei lumi?*

*Dar aceasta este tot atât de imposibil ca a răsturna o
cupă fără să se verse vinul din ea ...*

47.

*Într-o tavernă, am rugat pe un bătrân înțelept să
mă inițieze asupra celor care au plecat.*

El mi-a răspuns:

*„Ei nu se vor reîntoarce niciodată. Asta-i tot ce știu.
Bea vin!”.*

48.

O rază spunea:

*„Eu sunt minunea universului. Ar avea oare un
parfumeur curajul să mă facă să sufăr?”*

O privighetoare cântă:

„O zi de fericire pregătește un an de lacrimi!”

49.

*În seara asta sau mâine nu vei mai fi. E timp să
ceri vin de culoarea rozelor.*

*Nesimțitorule, te compari oare cu o comoară și îți
închipui că hoții se și gândesc să-ți deschidă
cavoul și să-ți fure cadavrul?*

50.

Florile cerului ning pe pământ petalele lor de aur.

Mă întreb: de ce grădina mea nu este încă tapisată?

*După cum cerul își presară florile pe pământ, tot așa
și eu torn în cupa mea vin de culoarea rozelor.*

51.

*Beau vin, cum rădăcina salciei bea unda limpede a
torentului.*

*Dumnezeu, singur Dumnezeu, știe tot. Când m-a
creat, El știa că voi bea vin. Dacă m-aș abține,
aș dezminți știința lui Dumnezeu.*

Omar Khayyam

52.

Închide Koranul!

Gândește liber și privește liber cerul și pământul!

*Săracului care trece dă-i jumătate din ce ai, și
ascunde-te ca să zâmbești ...*

53.

*O*mule, dacă lumea e o amăgire, de ce te lași pradă
deznădejdei, de ce te gândești neîncetat la
mizeria ta?

Lasă-ți inima fanteziei orelor!

Destinul tău e scris.

Nimic în lume nu-l va putea modifica.

54.

Hotărăște-te să nu mai contempli cerul!

Înconjoară-te de fete tinere și mângâie-le!

Eziți? Dorești să te mai rogi lui Dumnezeu?

*Înaintea ta, miliarde de oameni au pronunțat rugi
fierbinți. Ei au plecat și tu nu știi dacă
Dumnezeu i-a auzit.*

55.

*În loc să întreb în van oamenii și cărțile, am vrut să
consult cupa. Mi-am lipit buzele de buzele ei și
am murmurat: „Când voi fi mort, unde mă voi
duce?”*

*Ea mi-a răspuns: „Bea din gura mea! Bea
îndelungat!”*

Tu nu vei reveni niciodată aici – jos!”

56.

Dacă ești beat, Khayyam, fii fericit!

Dacă-ți contempli iubita, fii fericit!

*Dacă visezi că nu mai ești, fii fericit, căci moartea
este neantul!*

57.

*Voi spuneți că vinul e un balsam? Aduceți-mi tot
vinul universului! Inima mea are atâtea răni ...*

*Tot vinul universului, și inima mea să-și îngrijească
rănile ...*

58.

*O altă auroră! Ca în fiecare dimineață, descopăr
splendoarea lumii și sunt mâhnit de a nu putea
mulțumi Creatorului.*

*Dar atâtea raze mă consolează! Atâtea buze se oferă
alor mele!*

*Lasă-ți lăuta, iubita mea, căci păsările se pregătesc
că cânte ...*

59.

*M*ulțumește-te a ști că totul e mister: creația lumii
și a ta, destinul lumii și al tău.

*Zâmbeste acestor mistere, ca unui pericol pe care-l
disprețuiești!*

*Să nu-ți închipui că vei fi cine știe ce când vei sări
peste poarta Morții!*

Pace omului în neagra tăcere de dincolo!

60.

*În mijlocul acestei câmpii verzi, umbra acestui arbore
este ca și o insulă.*

Trecătorule, rămâi unde ești!

*Între calea pe care o urmezi și umbra care se învâртеște
încet, este poate o prăpastie de netrecut ...*

61.

*Încă puțin vin, iubita mea! Obrajii tăi nu au încă
culoarea rozelor.*

Încă puțină tristețe, Khayyam!

Iubita ta va zâmbi!

62.

*Îmi ascund durerea, fiindcă păsările rănite se ascund
ca să moară ...*

Vin! Ascultați-mi capriciile!

*Vin, roze și cântece, și indiferența ta asupra tristeții
mele, iubita mea!*

63.

*Doamne, Tu ai întins mii de curse invizibile în
calea pe care o urmăm și ai spus: „Vai de
acei ce nu le vor evita!”*

Tu vezi tot, Tu știi tot!

Nimic nu se întâmplă fără voia Ta!

Suntem noi răspunzători de greșelile noastre?

Poți Tu să-mi reproșezi revolta mea?

64.

*Am avut profesori eminenti. M-am bucurat de
progresele și de succesele mele.*

*Dar, când evoc pe savantul care am fost, îl compar
cu apa care ia forma vasului și cu fumul pe
care vântul îl risipește ....*

65.

*D*erwişe, despoaie-te de haina în care apari atât de
aspru și pe care n-o aveai la naștere!

*Î*mbracă o mantie sărăcăcioasă!

*T*recătorii nu te vor mai saluta, dar vei auzi cântând
în inima ta pe toți serafimii cerului ....

66.

Beat sau însetat, eu nu mă gândesc decât a dormi.

*Am renunțat de mult a mă gândi la ce este bine, la
ce este rău.*

Pentru mine, fericirea și durerea se aseamănă.

*Când o fericire mă năpădește, eu nu-i acord decât
un mic locușor în inima mea, căci știu bine
că o durere o urmează ....*

67.

Privește în jurul tău!

Nu vei vedea decât întristare, groază și disperare.

Cei mai buni prieteni ai tăi sunt morți.

Tristețea este singurul tău tovarăș.

Dar ridică capul! Deschide brațele! Ia tot ce dorești

și tot ce poți apuca!

Trecutul e un cadavru pe care trebuie să-l

înmormântezi.

68.

*Sărmane om, tu nu vei ști niciodată nimic! Tu nu
vei putea dezlega niciodată un singur mister
din cele ce ne înconjoară!*

*Și, fiindcă religiile îți promet Paradisul, caută să-ți
creezi unul aici, pe pământ, căci celălalt nu
există poate ...*

Ruba'iyat

69.

Candele care se sting, speranțe care se aprind.

Auroră!

Candele care se aprind, speranțe care se sting.

Noapte!

Omar Khayyam

70.

*Lăute, parfumuri și cupe, buze, plete și ochi frumoși,
cântați, căci Timpul nimicește, cântați!*

*Asprime, singurătate, muncă, gândire, rugăciune și
abnegație, cenușă pe care vântul o împrăștie,
cenușă!....*

(Fine)

(140)

Închide Koranul !

*Gândește liber și
privește liber cerul
și pământul !*

*Săracului care trece
dă-i jumătate din
ce ai,*

*Și ascunde-te ca să
zâmbești ...*

Omar Khayyam